Kitêbî yekem
Bo
Polî yekemî seretayî
Be tîpî latînî
Nûsînî :
Kerîm Danişyar
Swîd - 2007

Kitêbî yekem

Bo

Polî yekemî seretayî

Be tîpî latînî

Nûsîn u amadekirdinî :
Kerîm Danişyar

Swîd – 2007

Pêşekî

Maweyek bû destim bo nûsîn nedeçû. Miwanêkî azîz u hêja hate serdanman u çawmanî pê r'ûn bowe . Mîwanekeman Řeɛna xanimî Zebîhî, daykî şehîd Nermîn u xuşkî mamosta ɛulema Zebîh'î- bû.

Be bawer'î min, Řeɛna xanim wek hemû ew dayke şehîdaney ke r'oley şîrînyan be fîday xak u xel'kî nîştîmanekeyan kirduwe, le r'êzey dayke nimûnekanî geleman da debê bêne hejmardin .

Řeɛna xanim egerçî be nexwêndewarî gewre buwe, bel'am le say têgeyştin u pêgeyştinî xoy da , hestî pê kirduwe ke beşêkî girîngî mafekey lê zewit kirawe ; her boye kewtote xebat u le mal' da, wêr'ay encamdanî karî mal' u gewre kirddin u r'ahênanî mindal'î zît u wirya, twanîwêtî xoy r'abênêt u binûsêt u bixwênêtewe. Hemdîsan, Řeɛna xanim hestî bemeş kirduwe ke debê fêrî nûsîn u xwêndnewey nûsrawey Kurdî be tîpî(Latîn)îş bibêt.

Řeɛna xanim em erkey be min espard u daway ktêbî Kurdî latînî lê kirdim . Bel'am bedaxewe, yan bextyarane kitêbî Kurdî be tipi latînim nebû, bel'am lemêjîş bû bîrokey nûsînî kitêbî polî yekî seretayî be tîpî latînim le mêşik da bû u le helêkî guncaw deger'am. Êsta ke destim be nûsînî em kitêbe kirduwe u xerîkî nûsînim, wêr'ay r'êz u xoşewîstîm bo Řeɛna xanim, nûsînî em kitêbeş pêşkeş bew azîze dekem. Her hîwam waye ke em al'ekoke şiyawî pêşkeş kirdinî ew azîzey hebêt u bo kel'ik lê wergirtin bibêt .

Be ew per'î r'êz u xoşewîsîmewe, hîway serkewtinim hemîşe le dil' daye.

Kerîm Danişyar

Witeyekî kurt :

Mamostay hêja !

Dayik u bawkî ber'êz!

Xwênerî azîz !

Min xom dezanim ke em kitêbokeye natwanê le hel'e u pel'e dûr u bêberî bibêt, çûnke karî yektenî her waye lê dêt. Bel'am detwnim bilêm le hîç baştire .

Azîzan !

Her wekî xotan şarezan u dezanin , bo nûsînî zimanî Kurdî be tîpî latînî, ta êsta tîpêkî elifbayî r'êk u pêk daner'êjrawe ke tewawi dengekany zimanî Kurdî nwênerayetî bikat, bo nimûne em çend pîtaney jêrû, egerçî le axaftin da hen u le gelêk wişey Kurdî da beşdarîşin, bel'am le ber nebûnyan, le pîtî dîke kel'ik wergirawe. Bo nimûne :

Bo nûsînî em dû pîtane : (ڕ) u (ر) , le (R . r) kel'ik wergîrawe .

Ker(کەڕ) Ker (کەر) Dewerê (دەوەڕێ) Dewerê (دەوەرێ)

Bo nûsînî em Pîtane : (ع)u (ئە) , le (E – e) kel'ik wergîrawe .

Eyş (عەیش) Eyş (ئەیش)

Bo nûsînî em Pîtane : (ح) u (هـ), le (H . h) kel'ik wergîrawe .

Hêl (حێل) Hêl (هێل) Hol(هۆڵ) Hol(حۆل)

Bo nûsînî em dû Pîtane : (ڵ) u (ل), le (L . l) kel'ik wergîrawe.

Delal (دەلال) Delal (دەڵاڵ)

Bo nûsînî em pîte (غ) u (خ) , le (X . x) kel'ik wergîrawe.

Bexda (بەغدا) Xecê (خەجێ)

Bo çareser kirdinî em kêşeye, min le ciyatî em pîtane: (ڕ) , (ع) , (غ) , (ح) , (ڵ), em pîte latînyanem bo danawin :

1	ڕ	Ř r'
2	ع - ـعـ	Ɛ ɛ
3	غ - ـغـ	Ɛ' ɛ'
4	ح - ـحـ	H' h'
5	ڵ - ـڵـ	Ľ l'

Tîpî latînî u beramberekey le tîpî Kurdî - εerebî da :

(Lem kitêbe da, pîtekanî elifbayî, bem tertîbe de wanekan da hatûn).

jimare	Pîtî Latînî	Hawdengekey
1	A- a	ئا ـ ا (دەنگبزوێن)
2	W- w	و
3	B- b	ب ـ بـ
4	E- e	ـه ـ ه (دەنگبزوێن)
5	R- r	ر
6	D- d	د
7	Ê- ê	ێ ـ یێ (دەنگبزوێن)
8	Ř - r'	ڕ
9	Î- î	ی ـ یـ (دەنگبزوێن)
10	N- n	ن ـ نـ
11	S- s	س ـ سـ
12	U- u	و (دەنگبزوێن)
13	M- m	م ـ مـ
14	i	بزرۆکە(دەنگبزوێن)
15	T- t	ت ـ تـ
16	Ş- ş	ش ـ شـ
17	C- c	ج ـ جـ
18	Ç- ç	چ ـ چـ
19	O- o	ۆ (دەنگبزوێن)
20	Y- y	ی ـ یـ
21	Û- û	وو (دەنگبزوێن)
22	K- k	ک ـ کـ

23	G- g	گ ـ گـ
24	F- f	ف ـ فـ
25	Q- q	ق ـ قـ
26	Z- z	ز
27	J- j	ژ
28	X- x	خ ـ خـ
29	P- p	پ ـ پـ
30	L- l	ل ـ لـ
31	Ľ- l'	ڵ ـ ڵـ
32	H'- h'	ح ـ حـ

33	ε'- ε'	غ ـ غـ
34	H- h	ه ـ هـ ـ ـه
35	ε- ε	ع ـ عـ
36	V - v	ڤ ـ ڤـ

Hîwadarim le kem u kur'yekanim çaw nepoşin u r'ênimûnîm biken.

Be hîway serkewtin – Kerîm Danişyar

Waney 1

Aw

A W

A A A A A

A A A A A

a a a a a

a a a a a

W W W W W

W W W W W

w w w w w

w w w w w

___Aw_____Aw_____Aw_____Aw_____

___Aw_____Aw_____Aw_____Aw_____

Mamostay hêja !
Lêrewe, herçî temrînî ke le axirî dersekan da dêt, mindal' temrîne pir' r'engekan dexêwntewe u be qel'emekey temrîne kem r'engekan r'eş dekatewe. Dwayeş carêk temrînekan le nêwan dû xetî xwarewe da denûsêtewe.

Waney 2

A..... w

Aw

Waney 3

BAB

Bab

Bab

B a b

B B B B B

B B B B B

b b b b b

b b b b b

Bab Bab Bab Bab

Bab Bab Bab Bab

Waney 4

BEBE

Bebe

Babe

Bebe

Babe Aw !

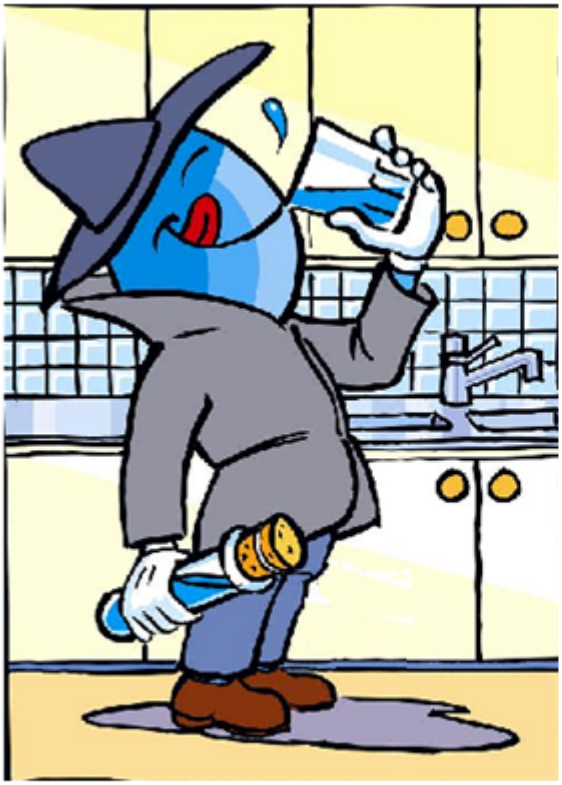

Babe Aw !

- Babe ! Ewe Awe ?

- Babe ! Ewe Awe ?

- A … A … Ewe Awe .

- A … A… Ewe Awe .

E e

__E_____E_____E_____E_____E____

_E_____E_____E_____E_____E____

___e_____e_____e_____e_____e_

___e_____e_____e_____e_____e_

__Babe___Ewe_____Awe___?___A_____A___Ewe___Awe__

__Babe___Ewe_____Awe___?___A_____A___Ewe___Awe__

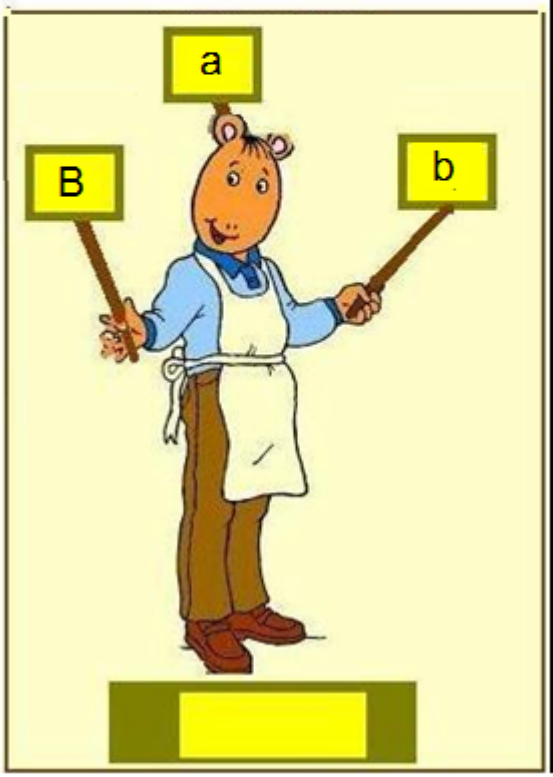
a
B
b

www.gagesh.com
A
w

Waney 5

Bar

Bar

Bar

Bar

Bar

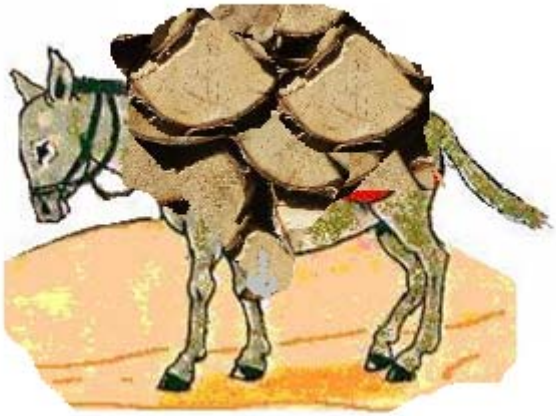

Bar

BABE WERE !

Babe were !

Babe were… were aw !

Babe were … were ewe awe !

R r

R R R R R

R R R R R

r r r r r

r r r r r

Babe were. Babe were. Ewe awe.

Babe were. Babe were. Ewe awe.

Temrînî Mamosta u qutabî :

Mamosta : Em wişane bixwênewe u carêkîşyan binûsewe :

Bab	Bar	Bebe	Aw	Ew	Ewe
Bab	Bar	Bebe	Aw	Ew	Ewe

Waney 6

Dara

Dar

Dade

Dar

Dara Dade

Dade !... Ewe dare .

Dara ! … Ewe awe .

Dade were , babe dar aw deda .
Dara were , babe dar aw deda .

D d

D D D D D

D D D D D

d d d d d

d d d d d

Temrînî mamosta u qutabî :

Mamosta : Lem wêneye da çî debînin ?

- To pêt waye em wêneye basî çî deka?

- Eger nazanî em wêneye basî çî deka, le jêrewe da seyrî çend wêney dîke bike u bil'ê aya ew çend mindal'ane xerîkî çîn u çî deken .

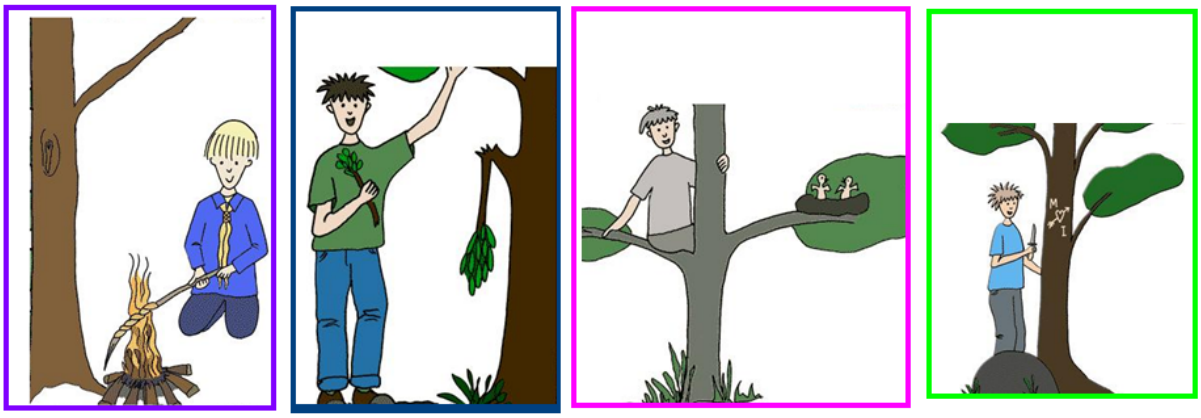

Mamosta :

- Dar wek hemû giyandaranî dîke , xwardin dexwa , dexwatewe , henase dekêşê, dexewê , gewere debê , gul' u gel'a u mîwe dênê. Eger denkî mîwekey biçênîn, şîn debê u gewre debê u debête darêkî wek daykî.

Dar natwanê qise bika u hawar bika. Natwanê le cêy xoy bicûl'êtewe u r'aika.

- Dar eger zimanî gutinî hebwaye , katêk ke bizmarêkî lê dadektin , liqêkî lê debir'in, agirî le jêr pêy da dekenewe, be çeqo birîndarî deken, yan hêlaney mîwanekanî lê wêran deken , hawarî lê hel'desta u r'ay dekird.
- Aya kes pêy xoşe destêkî bibir'in ?
- Aya kes pêy xoşe barî qurs u giranî pêwe hel'wasin ?
- Aya kes pêy xoşe agirî le jêr pêy da bikenewe ?
- Dar u dirextîş wek ême zîndûn u pêyan xoş niye azaryan pê biga.

,,,

- : Le jêrewe da çend wişe nûsrawin, bel'am yekêk le pîtekanyan kewtuwe, aya detwanî pîtî kewtûy wişekan bidozîtewe u wişekan saz bikeytewe ? Eger netzanî, detwanî seyrî jêreweyan bikeyt u wişekan saz bikeytewe.

D..... r
B.....r
.....ade
Ba.....
A.....

Dar Bar Dade Bab Aw

- : Em wişane bixwênewe u carêkîşyan binûsewe .

Bab Babe Ewe Dar Ew Dara Dade Were Bebe Ba
Bab Babe Ewe Dar Ew Dara Dade Were Bebe Ba

Waney 7

Dêde Dara

Dara were !

Dara were babe dar aw deda .

Dêde were !

Dêde were babe dar aw daeda

Dara dê .

Dêde dê .

Ê ê

Ê Ê Ê Ê Ê

Ê Ê Ê Ê Ê

ê ê ê ê ê

ê ê ê ê ê

Temrîn

Mamosta : Em wişe tazane fêr debîn :

Êware Êwarê Dê Dêw Bê Bêder Badar Awdar

Êware Êwarê Dê Dêw Bê Bêder Badar Awdar

- : Em (Řistane) bixwênewe u carêkyan le ber binûsewe:

Êwarê dara dê . Babe dar aw deda. Êwarê dêde dê . Dade were .

Êwarê dara dê . Babe dar aw deda. Êwarê dêde dê . Dade were .

- : Em r'istaney le jêrewe nûsrawin, wişeyekyan kewtuwe, aya detwanî wişeke bidozîtewe u r'isteke tewaw bikeytewe ?

Dara were , babe dar aw ..... .

Dêde were, babe ..... aw deda

.....

- : Em wişeye le 2 pît saz buwe : (Aw).
Edî emaney jêrewe le çend pît saz bûn ?

Aw ..... (2)
Dade ..... ( )
Dêde ..... ( )
Bab ..... ( )
Dara ..... ( )
Dar ..... ( )

- : Aya em wênane denasî ? Eger deyan nasî, nawekaniyan le ser xetî xwareweyan da binûsewe.

_____ _____ _____ _____

Temrînî nûsîn : Bixwênewe u binûsewe .

Dade were . Dêde were . Dara were . Babe were .

Dade were . Dêde were . Dara were . Babe were.

_____

_____

Dare dê . Dêde dê . Babe dê . Babe dar aw deda .

Dare dê . Dêde dê . Babe dê . Babe dar aw deda .

_____

_____

Waney 8

Řaw

Dara were !

Dara were r'awe.

Řêber were !

Řêber were r'awe.

Dêde were !

Dêde were r'awe.

Dara dê .

Řêber dê .

Dêde dê .

Ř r'

Babe dar aw deda .

Řêber dar aw deda.

Dêde dar aw deda .

Ř Ř Ř Ř Ř

Ř Ř Ř Ř Ř

r' r' r' r' r'

r' r' r' r' r'

Temrîn

Mamosta : Le jêrewe çend xişteyek debînin. Min botanî dexwênimewe u êweş xaney betal'î xiştekan pir' dekenewe .

1- Dar aw deda . | B | | b | e |

2 – Dêde were …… . | Ř | a | | e |

3 - …… Were r'awe . | | ê | b | e | r |

4 – Dara ……. r'awe . | w | e | | e |

- : Lem nûsrawaney jêrewe da çend wişeyek dakeutûn, to bixwênewe u wişekan le cêy xoyan dabnêwe.

1- Řêber were babe dar aw ……. .

2 – Dara were ewe …….. .

Waney 9

Řêwî

Řabî

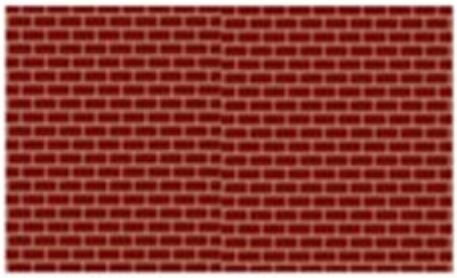

Dîwar

Bêrî Řabî

- Bêrî were r'awe , r'awî r'êwî .
- Řabî ! r'êwî dawî dîwe.

Řêwî dawî dîwe.

Řêwî

Dîwar Daw

Řêwî dawî dîwe .

Dara were der .. r'êwî dawî dîwe.
Babe were der .. r'êwî dawî dîwe.
Řêber were der.. r'êwî dawî dîwe.
Dara dê .
Dara : A.. a .. r'êwî dawî dîwe .
Babe dê .
Babe : A.. a.. r'êwî dawî dîwe .

Řêber dê .
Řêber : A.. a .. r'êwî dawî dîwe .

Î î

Mamosta : Em piyawe xerîkî çiye ?

- : Lem wêneye da, çend wişeyek nûsrawe, aya detwanî wişekan bidozîtewe u le jêrewe biyan nûsîtewe ?

Waney 10

NAN

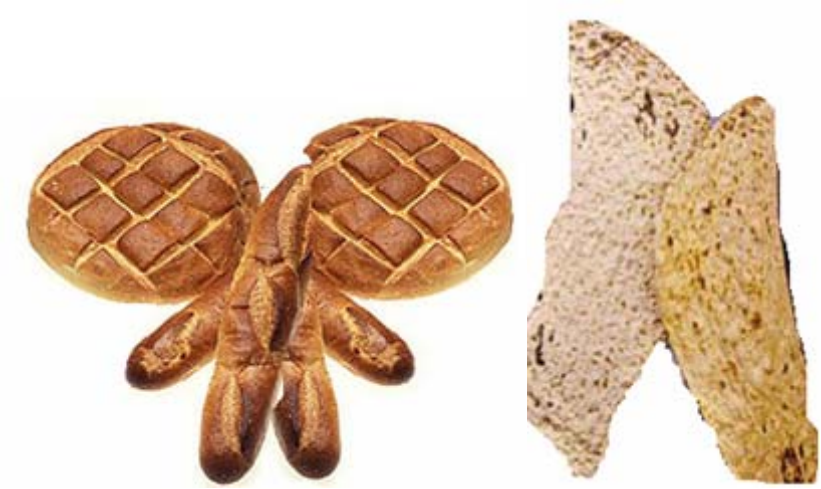

nan

Babe

Bêrî

Bebe

Babe were !
Babe were, bebe awî dewê .
Babe were , bebe nanî dewê .

Babe

Bebe

Řabî

Babe dê .
Babe nan dênê .
Babe aw dênê .
Babe nan deda be bebe.
Babe aw deda be bebe .

N n

___N_____N_____N_____N_____N__

___N_____N_____N_____N_____N__

___n_____n_____n_____n_____n____

___n_____n_____n_____n_____n____

Mamosta : Em r'istane bixwênewe u carêkyan binûsewe :

___Babe dar aw deda . _____Babe dar aw nada . _____

__Babe dar aw deda . _____ Babe dar aw nada . _____

__Řêwî__dawî__dîwe._____ Řêwî_dawî__nedîwe._____

__Řêwî__dawî__dîwe._____ Řêwî_dawî__nedîwe._____

_____ Dêde nan deda be Řêber . ____ Dêde nan nada be Řêber . __

_____ Dêde nan deda be Řêber . ____ Dêde nan nada be Řêber . __

- Cêgay betal'î em dû r'istey xwarewe be wişey pêwîst pir' kewe.

Dara dar aw ..... . Babe dar ..... deda .

Waney 11

Sêw

Řêwas

Sê Sêw

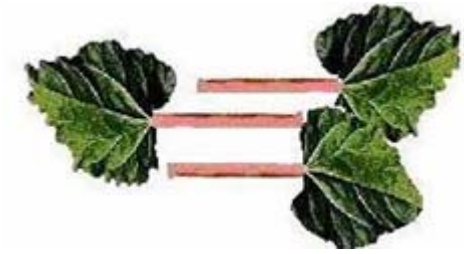

Sê r'êwas

Sara Bêrî

Sara r'êwas dênê .
Sara sê r'ewasan dênê .

Bêrî sêw dênê .
Berî sê sêwan dênê .

Sara r'êwas deda be Bêrî.
Bêrî sêw deda be Sara.

S s

Temrîn

Mamosta : Em meymûne çî nûsîwe ? Ewey ew nûsîwêtî, bînûse u bîxwênewe.

- : Cêgay betal'î em dû r'istane be wişey pêwîst pir' kewe.

Babe aw …….. .

Babe nan …….. .

- : Em wişane bixwênewe .

Sara Sawan Sîr Saman Sê Sêw Bêrî Bab Baran Ban Bar
Beran Ber Ard Adar Aw Arî Aran Awa Awedan Awî
Řêwas Řêwî Řabî Nan Narîn Nerde Naw Nesrîn Were
War Dar Dara Der Dêr Dêw Êware Êwe Êre

Mamosta : Em wişaney serewe be çeşnêk lem xiştey xwarewe da binûsewe , ke pîtî yekemî wişekany le ser nûsrawe. Bo wêne , wişey (Sara) pîtî yekemî (S)e. Min wişey (Sara)m le xaney (S) da nûsîwe.

A	B	W	S	Ê	D	Ř	N
			Sara				

Mamosta : Pîtî dakewtûy mal'î betal'î xiştekan bidozewe u le ser cêgay xoyan dabinêwe .

Sara deyda be Bêrî .

Ř	ê	w	a	

Bêrî deyda be Sara .

S	ê	

..... sê sêwan dênê .

B	ê	r	

..... Sê r'êwasan dênê .

	a	r	a

Waney 12

Dara u Babe dên.

Dara u babe dar aw deden .

Sara nan u aw dênê .

Řabî u Řêber masî u sêw dênin .

Babe Were !

Dara u Sara dar aw deden .

Babe were !

Sara nan u aw dênê .

Babe were !

Sawan sêw u r'êwas dênê .

U u

U U U U U

U U U U U

u u u u u u

u u u u u u

Waney 13

Badam

Mar

Dar

Mar u Dar

Adar

Baram

Aaram

Aram , babî Adare .
Mam Baram, mami Adare.

Babe wer !
Babe were , mar !
Mar be aw da der'wa.

Mame were !
Mame were, mar !
Mame were , Mar be aw da der'wa .
Babî Adar dê .
Mamî Adar dê .

Babî Adar :
- Were Adar ! Ewe dare be aw da der'wa.

M m

___M_____M_____M_____M_____M___

___M_____M_____M_____M_____M___

_____m_____m_____m_____m_____m_____

_____m_____m_____m_____m_____m_____

Temrînî nûsîn :

Aram , babî Adare . Mam Baram, mami Adare. Babe were ! Babe were , mar !
Aram , babî Adare . Mam Baram, mami Adare. Babe wer ! Babe were , mar !

Mar be aw da der'wa. Mame were ! Mame were, mar ! Babî Adar dê .
Mar be aw da der'wa. Mame were ! Mame were, mar ! Babî Adar dê .

Mame were , Mar be aw da der'wa . Ewe dare be aw da der'wa.
Mame were , Mar be aw da der'wa . Ewe dare be aw da der'wa.

Babî Adar : - Were Adar ! Ewe dare be aw da der'wa.
Babî Adar : - Were Adar ! Ewe dare be aw da der'wa.

Temrîn

Mamosta : Em wişane bixwênewe u carêkîşyan binûsewe .

Aram Baram Adar Mer' Mar Saman Nermîn Nesrîn Nîsan
Aram Baram Adar Mer' Mar Saman Nermîn Nesrîn Nîsan

Mîran Merdan Sasan Mîwan Amîn Narîn Bîbar Esmer
Mîran Merdan Sasan Mîwan Amîn Narîn Bîbar Esmer

- : Em r'istaney jêrewe yek wişeyan kewtuwe . Wişekan bidozewe u r'istekan tewaw kewe .

Babî Adar …… .
Mamî Adar …….. .
Aram …….. Adare .
Mam Baram , ……. Adare.
Mar be aw da …… .

- : Em sege xerîkî çiye ?

Waney 14

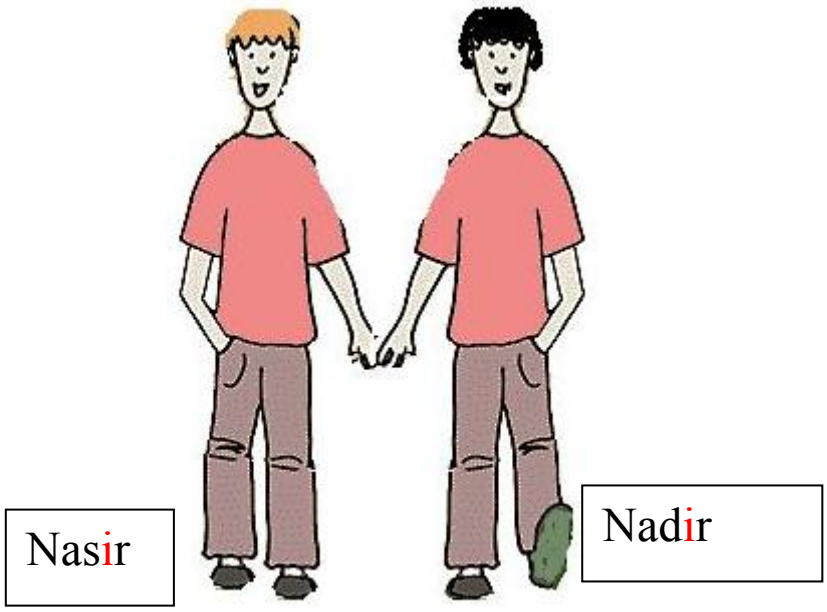

Nasir u Nadir biran.

Nadir sê sêwan dênê .

Nadir r'êwas dênê .

Sarim biraderî Nadir u Nasire .
Sarim nan dênê .

Nadir u Nasir r'êwas u sêw dênin .
Sarim nan dênê .

i

…----------
Bizrokey(i) , Dengbizwênêkî Kurdiye, ke le Kurdînusîn be tîpî (Kurdî – A'rebî)da nanûsrêt, bel'am le tîpî latînî da em sîmboley bo dandirawe: (i).
Şayanî base ke dengbizwênî Bizroke le wişe da dêt, bel'am naxwênrêtewe.
Bo wêne katêk ke denûsrê (Destit), xwêndnewekey wek (Dest -t)e , nek (Destît).

Waney 15

Tara

Awat

Tewar

Tewar aw dênê .
Awat aw dênê .
Tara aw dênê .
Tewar u Awat u Tara aw dênin .

Babe dar aw deda .
Babe sê dar aw deda.

Dêde Bêstan aw deda.
Dêde bêstan u sê dar aw deda.

T t

Temrîn

Mamosta : Em sê r'istey xwarewe bixwênewe :

Tara aw dênê .
Tewar aw dênê .
Awat aw dênê .

- : Êsta em sê r'istaney serewe bike be yek r'iste u bînûsewe .

.....

- : Em dû r'isteye bxwênewe :

Dêde dar aw deda .
Řêber dar aw deda .

- : Em dû r'isey sereweman kirdote yek r'iste, bel'am wişeyekî girînî lê kewtuwe, wişeke bidozewe u r'isteke tewaw bikewe.

Dêde u Rêber dar aw …… .

- : Em sê ristane bixwênewe :

Baram were .
Aram were .
Sarim were .

- : Êsta em sê ristaneman kirdote yek riste, belam wişeyekî girîngî lê kewtuwe. Wişeke bidozewe u risteke tewaw bikewe .

Baram u Aram u Sarim …… .

Waney 16

Şeş dsar

Şemê Şadî Şêrwan

Şew

Mêş

Şeş mêş

Şadî u Şeş maşên

Şemê

Şêrwan

Şêrwan dê .
Şemê dê .
Şadî dê .
Şêrwan u Şemê u Şadî dên.
Ewan êware dên u Şew der'onewe .

Ş ş

Ş Ş Ş Ş Ş

Ş Ş Ş Ş Ş

ş ş ş ş ş

ş ş ş ş ş

Temrînî nûsîn : Bixwênewe u binûsewe :

Ewe dare be aw da der'wa. Ewan êware dên u Şew der'onewe .

Ewe dare be aw da der'wa. Ewan êware dên u Şew der'onewe .

Babe sê dar aw deda. Dêde bêstan u sê dar aw deda.

Babe sê dar aw deda. Dêde bêstan u sê dar aw deda.

Temrîn

Mamosta : Em dû pîtane denasîn: (S – s) (Ş – ş)
Êsta em wişaney xwarewe bixwênewe u her wişeyek dengî yekemî (Ş) bêt, wişeke le naw xiştey (Ş) da binûsewe . Ew wişaney ke dengî yekemyan (S) bêt, le mal'î (S) da bînûsewe.

Şadî Sard Sîr Şew Ser Sawan Şeş Şan Şêrwan Sara Sawan Sarim Şan Şêr Şîr Şar Sine Şîn Sêw Şine Şîne

	S			Ş	

Mamosta : Sê wişe binûse, ke be pîtî (D) dest pêkirabêt.

1 .....
2 .....
3 .....

- : Min em dû beşey xwarewem pêkewe girê dawe u wişeyekim lê saz kirdûn, toş temrînekanî xwarewe tewaw bike .

1	Da	ra	(Dara	)
2	Ba	ram	(	)
3	Sa	rim	(	)
4	Na	dir	(	)
5	Na	sir	(	)
6	Ba	be	(	)
7	Sir	wan	(	)
8	Şêr	wan	(	)
9	Da	na	(	)
10	Ser	dar	(	)
11	Sa	wan	(	)
12	Es	mer	(	)
13	Ner	mîn	(	)
14	Nes	rîn	(	)
15	Ta	ran	(	)

- : Çend Badam ? Çend Berd ?

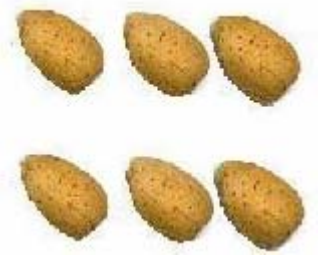

Waney 17

Camî

Cwane

Sac

Caşik

Camî were!
Babe nan u awî dewê.
Camî were nan u aw bere.

Cwane min nanî sac nabem.
Nanî sac r'eşe u babe nanî r'eşî nawê .

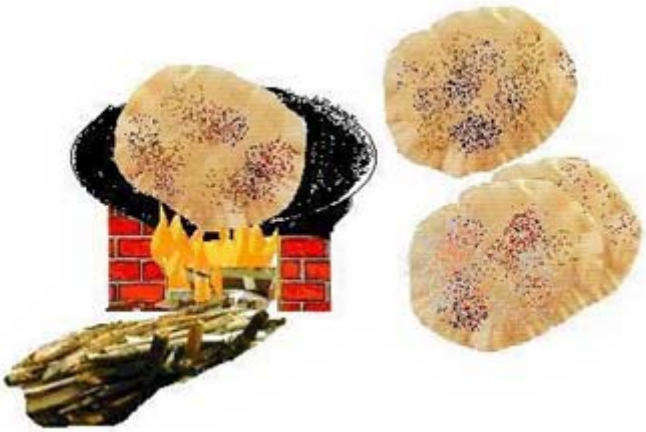

Nanî sac r'eşe .
Babe nanî sacî nawê .

C c

C C C C C

C C C C C

c c c c c

c c c c c

Temrînî nûsîn :

Sarim biraderî Nadir u Nasire . Nanî sac r'eşe u babe nanî r'eşî nawê .

Sarim biraderî Nadir u Nasire . Nanî sac r'eşe u babe nanî r'eşî nawê .

Mamosta : Min em sê r'istanê dexwênimewe u etoş mal'î betal'î xiştekan be pîtî pêwîst pir' kewe .

1 – Biray Şadî u Şemêye .
2 – Biray Cwaneye .
3 – Nanî sacî nawê .

Ş	ê	r	w	a	
	a	m	î		
B	a	b			

Ľ l' Ř r' Ɛ' Ɛ H' h'

Mamosta : Em dû wişeye bixwênewe :
Mar
Masî

- : Eger em dû wişeye le yektir grê bideyt, em wişey jêreweyan lê saz debêt:

Marmasî

- : Her wek nimûney serewe, em dû wişey xwarewe le yektir bibeste u wişeyekî tazeyan lê saz bike :

Aw dar

……..

- : Em nûsrawey xwarewe bixwênewe :

Trê awdare . Sêw awdare. R'êwas awdare .

- : Ewe çiye ?
1 – Eger tinûman bêt, deyxoynewe : ……..
2 – Eger birsîman bêt, deyxoyn : …….

Waney 18

Çaw

Çira

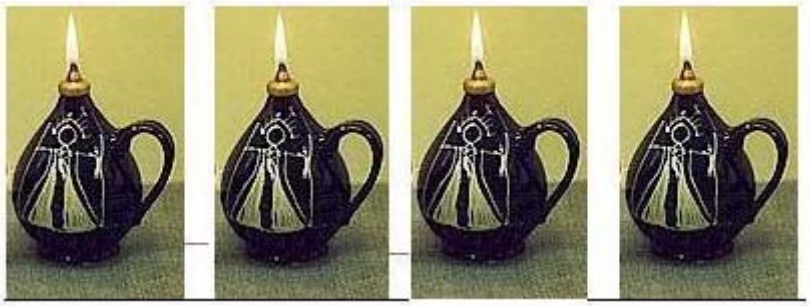

Çwar Çira

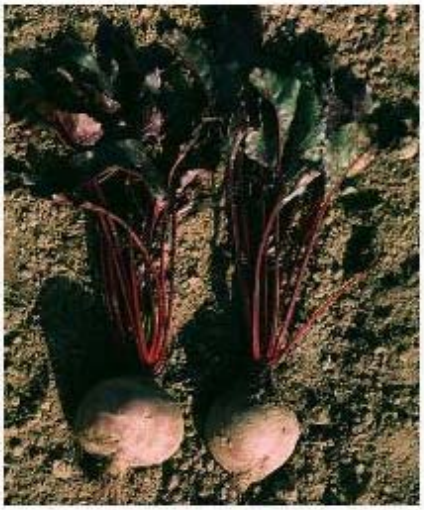

Çewender

Maç

Maç

Çwar şewe Çîmen çawî dêşê .
Çîmen çawî dêşê u nasrewê .

Mam Cewad babî Çîmene.
Mam Cewad çewender aw deda .
Babî Çîmen, çewendr be awî çem aw deda.
Çewender awî nebê, çiriç debê.

Çawî Çîmen be maç baş nabê.
Çawî Çîmen dermanî dewê .

Çem

Mam Cewad çewender aw deda.

Ç ç

Ç Ç Ç Ç Ç

Ç Ç Ç Ç Ç

ç ç ç ç ç

ç ç ç ç ç

Temrînî nûsîn : Bixwênewe u binûsewe :

Babî Çîmen, çewendr be awî çem aw deda . Çawî Çîmen be maç baş nabê.
Babî Çîmen, çewendr be awî çem aw deda . Çawî Çîmen be maç baş nabê.

Mam Cewad çewender aw deda. Çewender awî nebê, çiriç debê.
Mam cewad çewender aw deda. Çewender awî nebê, çiriç debê.

Temrîn

Mamosta : Min lêt depirsim u toyş wil'am bidewe :

1 – Babî Çîmen çi aw dedat ?
2 – Eger çewender awî nebê, çi debê ?
3 – Mam Cewad, çewender be çi awêk aw dedat ?
4- Çîmen boçî nasrewê ?
5 – Çîmen çend şewe çawî dêşê ?
6 – Aya çawî Çîmen be maç baş debêtewe ?
7 – Çawî Çîmen be çî baş debêtewe ?

8 – Aya êwe qet çawtan êşawe ?
9 – Eger êwe çawtan bêşêt, çi deken ?

- : Em wişane bixwênewe u bil'ê dengî yekemiyan çiye .

Şadan Dana Mame Merdan Bêrî Nermîn Nesrîn Ar'man
Awat Sîrwan Şemê Şadî Narîn Esmer Enwer Esrîn
Êran Êware Ême Tewar Tewaw Teşî Çewender Çaw
Çom Çem Çend Çîmen Cewad Camî Cwanê Caw
Cwan Cîran Caran Caşik Ard Aş Aşewan Asin Ba
Bîbar Berd Babe Besê Bane Dade Dêde Der'wa
Dest Destit Çawit Řêwî Řaw Řeş Řêber Řîş Daw

- : Min dey xwênimewe u to bil'ê kamyan r'aste !
1 – Berd awî dewê .
2 – Asin awî dewê .
3 – Kewiş awî deswê .
4 – Çewender awî dewê .

- : Le jêrewe çend r'iste nûsrawin, bel'am le r'istekan da wişeyek bîr kirawe. To r'istekan bixwênewe u wişekan le ser cêgay xoyan da binûsewe .
1 – Řêwî dawî …….. .
2 – Awat aw ……. .
3 Awat u Tara u Tewa aw …… .
4 – Babe dar aw …… .
5 – Babe u dêde dar aw …….. .

---

diwe dênê deda deden

Ľ l' Ř r' Ɛ' Ɛ H' h'

Waney 19

Do

More

No More

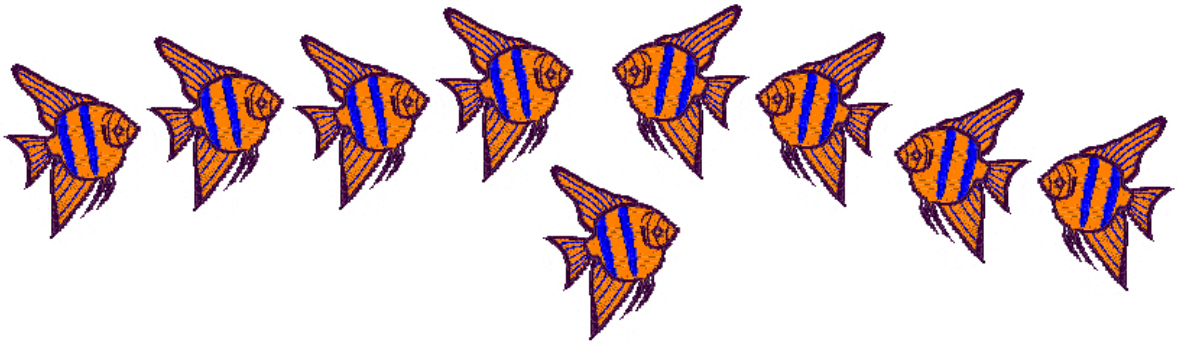

No Masî

Soran Mam Omer

Soran serî dêşê .

Mam Omer derman deda be Soran .

No şewe soran serî dêşê .
Mam Omer dêt .
Mam Omer mamî Sorane .
Mam Omer derman deda be Soran .
Dermanî mam Omer bo serêşe başe.
Dermanî mam Omer bo çaw êşe nebê.
Serî Soran be dermanî mam Omer êşî namênê.

Dade Şor'ê

Dade Şorê bo mam Omer do dênê .
Do bo mam Omer başe.

O o

O O O O O

O O O O O

o o o o o

o o o o o

Temrînî nûsîn

Serî Soran be dermanî mam Omer êşî namênê. Do bo mam Omer başe.
Serî Soran be dermanî mam Omer êşî namênê. Do bo mam Omer başe.

No şewe soran serî dêşê . Mam Omer dêt . Mam Omer mamî Sorane .
No şewe soran serî dêşê . Mam Omer dêt . Mam Omer mamî Sorane .

Waney 20

Seyran Yasemen

Seyran dostî Yasemene.
Seyran dête serdanî Yasemen.

Seyran trê u sêw bo Yasemen dênê.
Treêy Seyran şîrîne.
Sêwî Seryran tirşe.

Y y

Y Y Y Y Y

Y Y Y Y Y

y y y y y

y y y y y

Temrin Nûsîn :

Yar Yawer Yasemen Yemen Yonan Yasîkend Yonis

Yar Yawer Yasemen Yemen Yonan Yasîkend Yonis

Mîrawa Miryem Sîma Şemsî Şuşe Sînema Taybet Beyt

Mîrawa Miryem Sîma Şemsî Şuşe Sînema Taybet Beyt

Aso Aho Tewaw Mîna Batman Amêd Çewir Çewender Çaw

Aso Aho Tewaw Mîna Batman Amêd Çewir Çewender Çaw

Temrîn

Mamosta :

- Degel' biradereket, dû be dû danîşin; eto wişekanî berî (1) bixwênewe u biradereket dengî yekemî wişekan bil'ê. Emcar ew berî (2) bo to bixwênêtewe u eto dengî yekemiyan bil'ê.

1	2	1	2
Sard	Şadî	Merdan	Babe
Ser	Berd	Saz	Bîbar
Serma	Şad	Sema	Ser
Sema	Dar	Baban	Sera
Sî	Şadan	Sîrwan	Cewad
Sê	Şar	Çaw	Nan
Bab	Şer'	Çawe	Omer
Bira	Bêrî	Çwar	Soran
Çaw	Şemê	Şîr	Řêwî
Çira	Sarî	Cewad	Şad
Şêrwan	Bor	Řeşmar	Cade
Sac	Şeş	Şemame	Cwane
Řeş	Aş	Mîwe	Çewender
Soma	Dêde		

- : Min r'istey xwarewem xwênewe u dwayeş r'isteyekî dîkem gut ke dijî r'istey pêşû bû. Min r'istekanî dîke dexwênimewe u toyş dijekey bil'êwe .

Çawim dêşê .	Çawim nayeşê .
Serim dêşê .	……. .
Destim dêşê .	……. .
Şanim dêşê .	…….. .
Doy dade tirşe .	…… .
Çawî Çîmen be dreman baş debê.	…… .
Serî Soran be maç baş debê .	…….. .
Doy dade Şor'ê tirşe .	…….. .
Rêwî dawî dîwe .	…….. .
Baran debarê .	…….. .
Babe dê .	……. .

Waney 21

Sêwî sûr

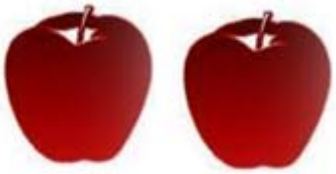

Dû sêwî sûr

Şûtî

Murû

Mû

Sebrî çawî dêşê.

Sebrî çawî dêşê .
Çwar şewe çawî sebrî sûr debê u dêşê .

Mamende sûr babî sebrîye.
Mamende sûr bo derman debê biçête şar.
Mamende sûr u sebrê deçine şar .
Şar dûre.
Sebrî u mamende sûr debê be maşên biçine şar

Babî sebrî dû dermanan dênê ; dermanî çawan u dermanî mûy ser .
Mûy serî babî sebrî dewrê.
Mamende sûr dermanî mûy ser u dermanî çawan dênê.

Daye Menîce dermanî dewê .
Daye menîce pişt u şanî dêşê .
Mamende sûr u sebrî u daye Menîce deçine şar.
Ewan dermanî çawan u dermanî mûy ser u dermanî piştêşe dênin.

U u

___U_____U_____U_____U_____U___

___U_____U_____U_____U_____U___

_____u_____u_____u_____u_____u___

_____u_____u_____u_____u_____u___

Temrînî nûsîn :

Seyran trê u sêw bo Yasemen dênê. Daye Menîce dermanî dewê .
Seyran trê u sêw bo Yasemen dênê. Daye Menîce dermanî dewê .

Seyran dostî Yasemene. Seyran dête serdanî Yasemen. Daye menîce piştî dêşê.
Seyran dostî Yasemene. Seyran dête serdanî Yasemen. Daye menîce piştî dêşê.

Ewan dermanî çawan u dermany mûy ser u dermanî piştêşe dênin.
Ewan dermanî çawan u dermany mûy ser u dermanî piştêşe dênin.

Waney 22

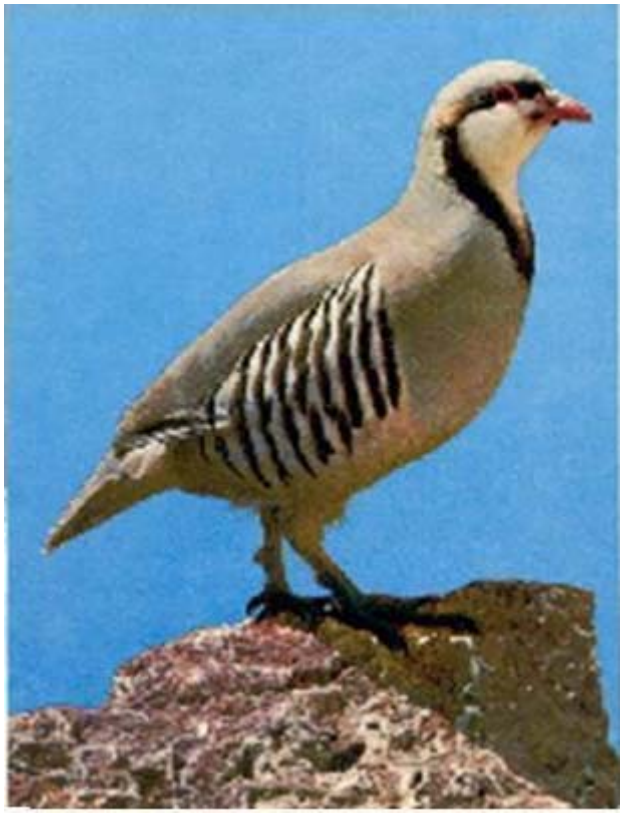

Kew

Kotir

Kerwêşik

Dayik

Kitêb

Kak Samî

Kanî

Akam

Kak Samî r'awî kew deka .
Kak Samî daw dadenê u kew de daw dekewê .
Dendûkî kew sûr u cwane .
Kak Samî bawkî Kanî u Akame .
Kanî , nan u aw bo bawkî debate kêw.
Akam, dawî kew bo bawkî debate kêw.
Êwaran kak Samî u Kanî u Akam dênewe dê .

Řawî Kew

Kanî nan deba bo kêw.
Kanî aw deba bo kêw .
Akam dawî kew deba bo kêw.

Kanî

Akam

Kanî nan deba bo bawkî .
Kanî aw deba bo bawkî .
Kanî nan u aw deba bo bawkî .
Kanî u Akam , nan u aw u dawî kew deben bo bawkiyan.

K k

K K K K K

K K K K K

k k k k k

k k k k k

Temrînî nûsîn

Kak Samî r'awî kew deka . Kak Samî daw dadenê u kew de daw dekewê .

Kak Samî r'awî kew deka . Kak Samî daw dadenê u kew de daw dekewê .

Dendûkî kew sûr u cwane . Kak Samî bawkî Kanî u Akame .

Dendûkî kew sûr u cwane . Kak Samî bawkî Kanî u Akame .

Kanî u Akam , nan u aw u dawî kew deben bo bawkiyan.

Kanî u Akam , nan u aw u dawî kew deben bo bawkiyan.

Temrîn

Mamosta : Min deyxwênimewe u toyş wil'am bidewe :

1 – Kew le kwê dejî ?
2 – Kê r'awî kew deka ?
3 – Kê nan u aw deba bo kak Samî ?
4 – Kê dawî kew deyba bo kak Samî ?
5 – Aya qet kewit bînîwe ?
6 – Kerwêşik çi dexwa ?
7 – Berd çi dexwa ?
8 – Min nawî emaney xwarewe dexwşimewe u depirsim aya aw dexwatewe? Eger aw dexwatewe, bil'ê(Belê) egerîş naxwatewe, bil'ê (Nexêr).

Kew Kotir Kerwêşik Babe Berd Kitêb Asin Daye Derga Ker Çira Seg Pişîle Maşên Esip Kewiş(Pêl'aw) Kiras Çoleke Qel'em Mamosta Awat Řêwî Řadio Mişik

- : Em dû wişaney jêrû , yek manayan heye :

Tûkî ser = Mûy ser
Dêde = Dade

- : Min em r'istane dexwênimewe u toyş cêgay betalî r'istekanim bo pir' kewe.

Kak Samî r'awî kew ..... .
Dendukî ..... sûr u cwane .
Kak Samî daw dadenê u kew de daw..... .
Çewender awî nebê , çiriç..... .
Çwar şewe çawî Sebrî sûr debê u..... .

Waney 23

Kurd

Kurd

Soma - Biradost

Kurdî Kirmanc

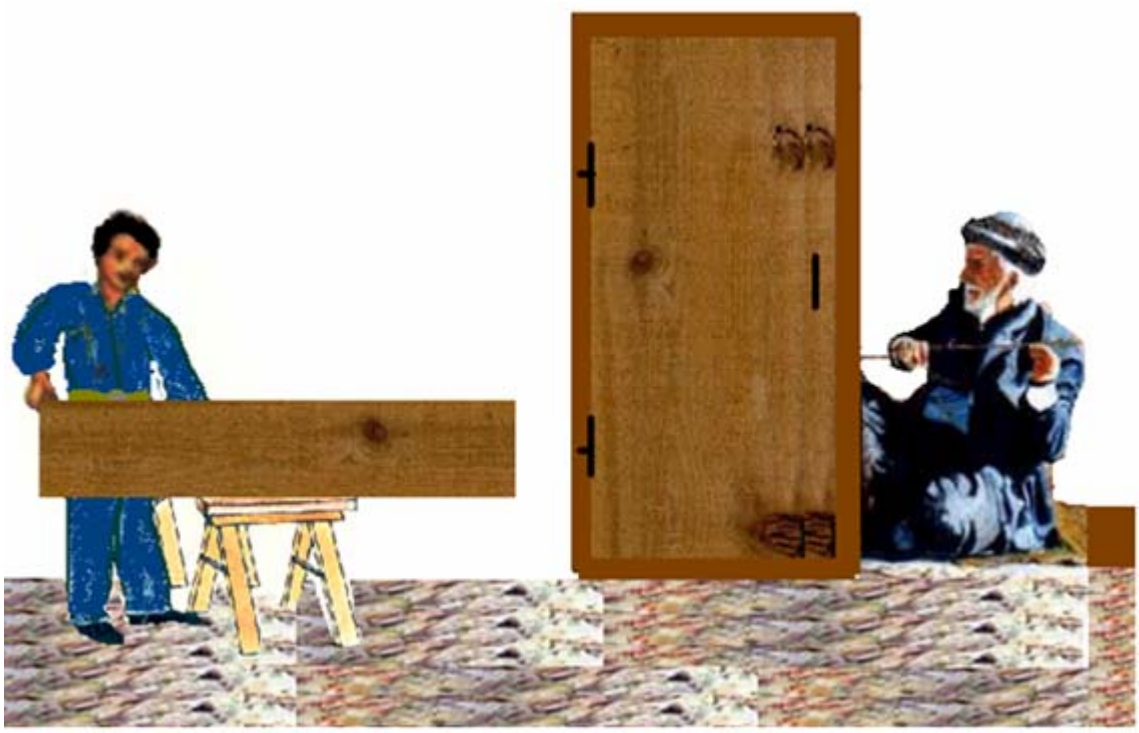

Sakar kurî mam Dumane.
Mam Duman u kur'ekey Kurdî kirmancin.
Şwênî danîştinî mam Duman u kur'ekey, Soma biradoste .
Soma biradost serûy Kurdistanî Êrane.
Mam Duman u kur'ekey dartaşin.
Mam Duman u Sakar , derke u kursî dirust deken.

Dartaş

Kursî Derke

□□□

U U U U U U

U U U U U U

u u u u u u

u u u u u u

Temrînî nûsîn :

Sakar kur'î mam Dumane. Mam Duman u kur'ekey Kurdî kirmancin.

Sakar kur'î mam Dumane. Mam Duman u kur'ekey Kurdî kirmancin.

Şwênî danîştinî mam Duman u kur'ekey, Soma biradoste .

Şwênî danîştinî mam Duman u kur'ekey, Soma biradoste .

Soma biradost serûy Kurdistanî Êrane. Mam Duman u kurekey dartaşin.

Soma biradost serûy Kurdistanî Êrane. Mam Duman u kurekey dartaşin.

Mam Duman u Sakar , derke u kursî dirust deken.

Mam Duman u Sakar , derke u kursî dirust deken.

Waney 24

Gurig

Seg

Agir

Kak Samî

Kak Merîwan

Kak Merîwan u kak Samî biran .
Kak Merîwan r'aw deka .
Kak Merîwan r'awî r'êwî deka.
Kak Merîwan bo r'awî r'êwî deçête kêw .
Şewane , kêw tarîk debê.
Gurig bon deka u bo kak Merîwan dê .
Kak Merîwan agir dekatewe.
Gir'ig le agir detirsê.
Segî kak Merîwan be gurig dewer'ê.
Gurig nawêrê bo kam Merîwan bê .
Segî kak Merîwan dir'e .

G g

G G G G G

G G G G G

g g g g g

g g g g g

Temrîn

Mamosta : Em dû wişeye pêkewe girê dedeyn :

Masî + gir = Masîgir

Eger em dû wişeye be yektirewe bilkênîn , debête wişey (Lêkdiraw) .

Wişey (Masîgir) wişeyekî lêkdirawe , ke le dû wişey (Masî) u (gir) pêk hatuwe.
Pêkhatey wişey (Masîgir) , em dû wişeyen : Masî ..... gir
Wişey (Lêkdiraw) le dû yan çend wişe pêk dêt. Bo wêne :
Marmasî(Mar + masî) Awdar(aw + dar) Řênas(Řê+ nas)

- : Em dû r'isteye bixwênewe :

1 - Mûy serî Mamende sûr dewerê .
2 - Segî kak Merîwan be gurig dewer'ê .
Dewerê Dewer'ê

Em dû r'istaneş bixwênewe :
Ker , barebere u bar deba.
Ker' , însane u gwêy girane.
Ker Ker'

Em dû r'istaneş bixwênewe :
1 – Sêwî ser daran be bay tûnd dewerin .
2 – Segekanî dê be gurgî kêwan dewer'in .
Dewerin Deweri'n

Em dû r'isteyeş bixwênewe :
1 – Bawkî Akam siwarî ker bû .
2 – Bawkî Akam gwêy ker' bû .

Pirsyar u wil'am
- : Min pirsyar dekem u toyş wil'am bidewe :

1 – Mamende sûr bo çi deçête şar ?
2 – Kak Samî r'awî kew deka, edî Kanî çi deka ?
3 – Pîtî yekemî sê wişey (Kotir) , (kew) u (Kerwêşik) çiye ?
4 – Kak Samî le kêw r'awî çî deka ?
5 – Şewane eger kêw tarîk debê, çi canewerêk bo kak Merîwan dê ?
6 – Segî kak Merîwan beçî dewer'ê ?
7 – Mûy serî babî Sebrî dewerê, edî segî kak Merîwan eger gurig debînê, çi deka ?
8 – Gurig boçî le kak Merîwan nayete pêş ?
9 – Eger daye çêştêkî xoş saz bika, aya be bonekey deynasîewe u dezanî daye çi çêştêkî lênawe ?
10 – To çend giyandarêk naw bere, ke bon deken u be bon be şwên xwardin da deger'ên .

Segî Diyako be gurgekan dewer'ê .

Temrînî Nûsîn :

Kak Merîwan u kak Samî biran . Kak Merîwan r'aw deka .
Kak Merîwan u kak Samî biran . Kak Merîwan r'aw deka .

Kak Merîwan r'awî r'êwî deka. Kak Merîwan bo r'awî r'êwî deçête kêw .
Kak Merîwan r'awî r'êwî deka. Kak Merîwan bo r'awî r'êwî deçête kêw .

Şewane , kêw tarîk debê. Gurig bon deka u bo kak Merîwan dê .
Şewane , kêw tarîk debê. Gurig bon deka u bo kak Merîwan dê .

Kak Merîwan agir dekatewe. Gir'ig le agir, detirsênş.
Kak Merîwan agir dekatewe. Gir'ig le agir, detirsênş.

Segî kak Merîwan be gurig dewer'ê. Gurig nawêrê bo kam Merîwan bê .
Segî kak Merîwan be gurig dewer'ê. Gurig nawêrê bo kam Merîwan bê .

Waney 25

Befir

Kef

Ferîd

Ferîde

Westa Marif

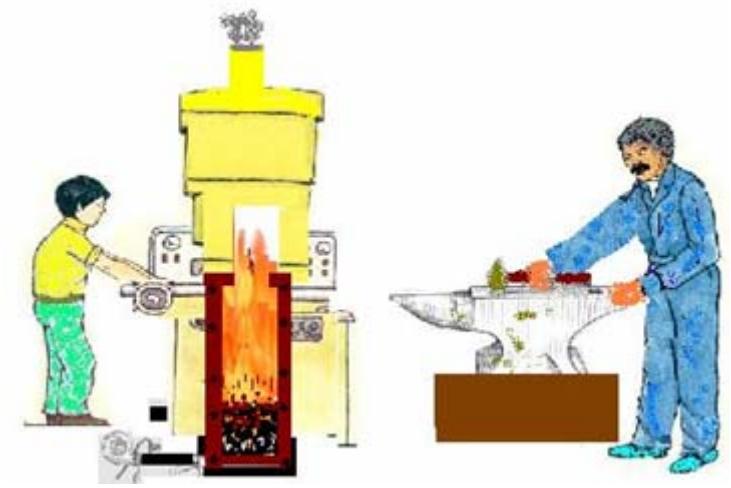

Ferîd Westa Marif

Westa Marif asingere .
Asingerî karêkî girane .
Ferîd kûre dedemênê.
Kûredemandin karêkî girane.
Ferîd agirî kûre dedemênê u westa marif kutik deweşênê .
Westa marif car car mandû debê u kutik deda be Ferîd.
Ferîd fêrî kutik weşandin debê.
Ferîd u westa Marif kirêkarin.
Řencî kirêkar zore u destirencekey keme .
Westa marif êwaran maf deda be Ferîd.
Ferîde kiçî westa marife.

F f

Asinger

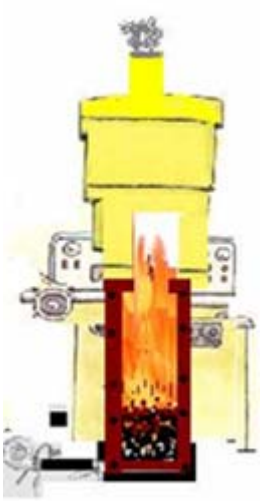

Kûrey Asingerî

Kutkî Asingerî

F F F F F

F F F F F

f f f f f

f f f f f

Temrîn
Mamosta : Wişey lêkdiraw :

Kirê + kar = Kirêkar
Asin + ger = Asinger
Dest +irenc = Destirenc

- : Wişey hawmana:

Mandû = Şeket

Westa Marif car car mandû debê .
Westa Marif car car şeket debê .

Baş = Çak
Çawî Çîmen be derman baş debêtewe .
Çawî Çîmen be derman çak debêtewe .
- : Sê wişey hawmana :
Çom = Çem = Rûbar
Kak Aram bo masîgirtin deçête çom .
Kak Aram bo masîgirtin deçête çem .
Kak Aram bo masîgirtin deçête rûbar .

- : Dû wişey dijmana :
Giran # Sûk
Asingerî karêkê girane .
Danîştin karêkê sûke .
- : Em nîşaneye(=) be manay beramber u Hawmanaye .
Em nîşaneye(#) be manay Dijî yeke .

Temrînî nûsîn :

Westa Marif asingere . Asingerî karêkî girane . Ferîd kûre dedemênê.
Westa Marif asingere . Asingerî karêkî girane . Ferîd kûre dedemênê.

Kûredemandin karêkî girane. Ferîd fêrî kutik weşandin debê.
Kûredemandin karêkî girane. Ferîd fêrî kutik weşandin debê.

Ferîd agirî kûre dedemênê u westa marif kutik deweşênê .
Ferîd agirî kûre dedemênê u westa marif kutik deweşênê .

Ferîde kiçî westa marife. Ferîd u westa Marif kirêkarin.
Ferîde kiçî westa marife. Ferîd u westa Marif kirêkarin.

Waney 26

Boq

Qasim Qadir

Sara, taqane kiçî dade Sebrîye .
Dade Sebrî dwênê Boqêkî bo sara kir'î .
Qadir u Qasim boqekey Sarayan dît.
Qadir u Qasim boqekey sarayan bird u royiştin.
Sara bo boqekey girya .

Sara bo boqekey degirî .

Sara bangî dayikî kird :

- Daye were !
- Daye giyan were !
- Qadir u Qasim boqekey minyan bird !
- Daye bigeye, boqekem çû !

Dade Sebrî bangî kirdin :

- Kur'e Qasim u Qadir werin weger'ên !
- Qadir u Qasim boqî kiçî min meben !
- Qadir u Qasim boqî kiçî min bidenewe !

Q q

Q Q Q Q Q

Q Q Q Q Q

q q q q q

q q q q q

Temrin

Mamosta : Min em pirsiyarane dexwênimewe u toyş wil'amekeyan bidewe .

1 – Kak Merîwan boçî şew le kêw demênêtewe ?
2 – Aya êwe qet çûne kêw ?
3 – Gurig le kêw dejî u Seg le nêw mal'an u degel' xel'ik, be birway to , jiyanî kêheyan azad u serest u xoştire ?
4 – Gurig le kêw dejî , toyş nawî sê zîndewer bil'ê , ke le kêw dejîn .
5 – Westa marif car car mandû debê , aya toyş car car şeket debî ?
6 – Westa marif u Ferîd çikaren u çi pîşeyekiyan heye ?
7 – Sara taqaney dade sebriye, eto kes denasî ke taqaney dayik u bawkî xoy bê ?
8 – Kiçî westa Marif nêwî çiye ?
9 – Ew dem ke Qadir u Qasim boqî Sarayan debird, Sara bangî kêy kird u çî gut ?
10 – Dade Sebrî bangî qadir u Qasimî kird, çî pê gutin ?

Temrînî nûsîn :

Sara, taqane kiçî dade Sebrîye . Dade Sebrî dwênê Boqêkî bo sara kir'î.
Sara, taqane kiçî dade Sebrîye . Dade Sebrî dwênê Boqêkî bo sara kir'î.

Qadir u Qasim boqekey sarayan bird u r'oyiştin.
Qadir u Qasim boqekey sarayan bird u r'oyiştin.

Qadir u Qasim boqekey Sarayan dît. Sara bo boqekey girya .
Qadir u Qasim boqekey Sarayan dît. Sara bo boqekey girya .

- : Herçî zînduwe u dejî , pêy degutrê (Zindewer)

Zîndewerekan bo zîndû maneweyan debê :
1 - Aw bixonewe
2 – xwardin bixon
3 – henase bikêşin
4 – bixewin
5 – Zîndewerekan bo wedest hênanî xwardin u xwardnewe u cê xewî baş , debê be şwênyan da biger'ên u bicûl'ênewe.

- : Masî zîndewerêke le aw da dejî. Xwardinî xoy le nêw aw da dedozêtewe u deyxwat . Le aw da henase dekêşêt u le aw da dexewê . Eger masî le aw bête der, demrê .

Emaney jêrewe hemûyan giyandarin. To nawekeyan bil'ê u eger giyandarî dîkeş denasî , nawî ewanîş bil'ê .

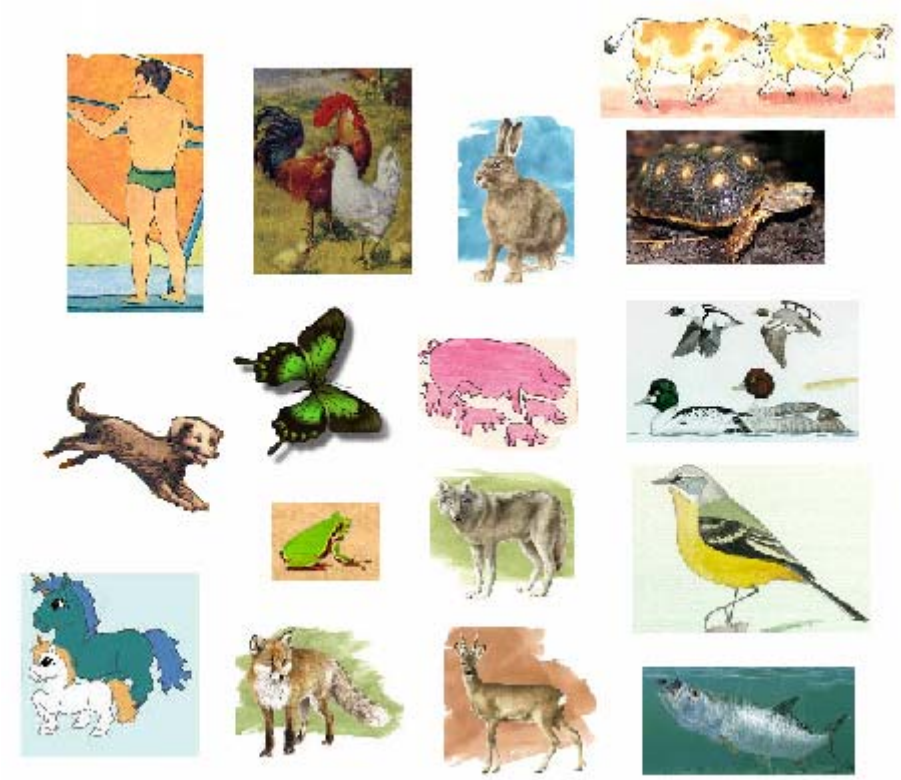

- : Cige lew giyandaraney serewe, emaney xwareweş giyandrin. Emaneş wek zîndeweranî dîke , debê bixon u bixonewe u henase bikêşin .

Waney 27

Zara Zîba

Zêr'

Zerd

Seqiz

Şarî Seqiz

Seqiz şarêkî mezinî Kurdistane .
Seqiz şarêkî r'azawe u r'engîn u cwane .
Awî şarî Seqiz sard u sûke.
Seqizî zana u aza u miwan newazin .

Zara Zîba

Zara u Zîba dû kiçe Seqizîn .
Zara u Zîba amozan .
Zara u Zîba zana u zîrekin .
Daykî Zîba dû gwarey Zêr'î bo Zara kir'î .
Daykî Zara cûtêk gwarey Zîwî bo Zîba kir'î

Dû gwarey zîw Dû gwarey zêr'

Eme nexşeyekî cugrafîyaî şarî Seqiz u dewr u berêtî .
Dway şarî Sine, şarî Seqiz le parêzgay Kurdistan da, gewretirîn şare.
Cîranekanî şarî seqiz emanen : Şarî Bokan , şarî Tekan , şarî Bîcar , şarî Mehabad , şarî Merîwan , şarî Sine u şarî Qurweye.
Nizîktirînî cîrany şarî Seqiz, şarî Bokane.

Z z

Z Z Z Z Z

Z Z Z Z Z

z z z z z

z z z z z

Temrînî nûsîn :

Seqiz şarêkî mezinî Kurdistane. Seqiz şarêkî r'azawe u r'engîn u cwane.

Seqiz şarêkî mezinî Kurdistane. Seqiz şarêkî r'azawe u r'engîn u cwane.

Awî şarî Seqiz sard u sûke. Seqizî zana u aza u miwan newazin .

Awî şarî Seqiz sard u sûke. Seqizî zana u aza u miwan newazin .

Temrîn

Mamosta : Lem laper'eye da , dû wişey (Cûtêk) u (Dû) le beramber yektir da nûsrawin u em nîşaneyan le nêwan daye(=).

Eme bew manayeye ke em dû wişeye yek watayan heye u hawmanan .

Cûtêk = Dû

Cûtêk gwarey Zîw Cûtêk gwarey Zêr'

Cûtêk gwarey Zîw = Dû gwarey Zîw
Cûtêk gwarey Zêr' = Dû gwarey Zêr'

Cûtêk Kotir = Dû koir

Cûtêk Ga = Dû Ga

Cûtêk Kew = Dû kew

Cûtêk Mirawî = Dû Mirawî

Cûtêk Gorewî = Dû Gorewî

Cûtêk Kewiş = Dû Kewiş

Cûtêk Amoza = Dû Amoza

Waney 28

Řejî

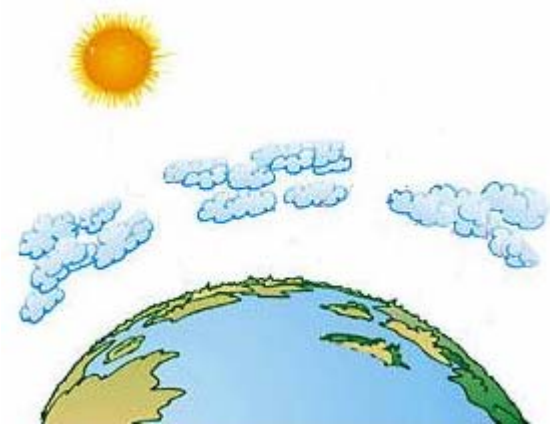

Řoj

Jin

Dade Řojîn u Kak Saman

Dade Řojîn u Kak Saman Jin u mêrdin .

Kak Saman mêrdî dade Řojîne .

Dade R'ojîn u kak Saman mamostay fêrgen .

Fêrgey dade Řojîn zor dûre .

Fêrgey kak Saman zor nizîke .

Kajîn Jîr

Kajîn , kiçî dade Řojîn u kak Samane .

Jîr , kurî dade Řojîn u kak Samane .

Kajîn kiçêkî r'ûgeş u şade .

Jîr kur'êkî zanaye.

Řojane, Kajîn u Jîr deçne nizîk fêrgekey babe u kaye deken.

J j

J J J J J

J J J J J

j j j j j

j j j j j

Temrînî nûsîn :

Dade Řojîn u Kak Saman Jin u mêrdin . Kak Saman mêrdî dade Řojîne .

Dade Řojîn u Kak Saman Jin u mêrdin . Kak Saman mêrdî dade Řojîne .

Dade Řojîn u kak Saman mamostay fêrgen . Fêrgey dade Řojîn zor dûre .

Dade Řojîn u kak Saman mamostay fêrgen . Fêrgey dade Řojîn zor dûre .

Fêrgey kak Saman zor nizîke . Kajîn kiçêkî r'ûgeş u şade .

Fêrgey kak Saman zor nizîke . Kajîn kiçêkî r'ûgeş u şade .

Mamosta : Em dû wişey jêrewe , dû wişey haw manan. Dû wişey hawmana le r'istekanî xwarewe da bibîne :

Jan deka = Dêşê

Soran serî jan deka. Soran serî dêşê .
Sebrî çawî jan deka . Sebrî çawî dêşê .
Dade Řojîn serî dêşê . Dade Řojîn serî jan deka.

- : Em dû wişey jêrewe, dû wişey dij manan. (manakeyan dijî yekin) Bo wêne :

Debê # Nabê
Çawî sebrî be derman çak debê. Çawî Sebrî be maç çak nabê .
Başe # Baş niye
Doy dade bo mam Omer başe. Doy dade bo westa Marif baş niye.

Deba # Naba
Kanî , nan u aw bo bawkî deba . Kanî , derman bo bawkî naba.

Keme # Kem niye
Destir'encî krêkar keme. Dahatî zordar kem niye .

- : Şwênî betal'î em çwar r'istaney xwarewe bem 4 wişey xwarewe pir' kewe :

1 – Kanî dermanî çawan bo bawkî …… .
2 – Çawî Sebrî be maç baş …… .
3 – Dar awî …….. .
4 – Dahatî zordar kem …… .

(Dewê) (Niye) (Naba) (Nabê)

- : Em çwar r'istane bixwênewe , înca mal'î xişte betal'ekan pir' kewe :

1 – Şarêkî mezinî Kurdistane . | S | e | q | i | |

2 – Şarêkî cîranî şarî Seqize . | B | o | | a | n |

3 – Nawî daykî Jîre. | Ř | o | | î | n |

4 – Nawî mêrdî dade Řojîne . | S | a | m | a | |

Mîwe

Trê , mîweye .
Sêw , mîweye .
Moz , mîweye .
Trê u Sêw u Moz mîwen .

- : Le r'istekanî jêrû da , cêgay betal', be wişey pêwîst pir' kewe:

1 – Daykî Zîba, cûtêk gwarey bo zara ……. .
2 – Seqiz şarêkî mezinî ……. .
3 – Ferîd agirî kûre ……. .
4 – Westa Marif kutik …….. .
5 – Sara bo …….. degirî .
6 – Qadir u Qasim boqî Sara deben u …….. .
7 – Kanî u bawkî êwaran ……. .
8 – Dade Řojîn daykî Kajîn u ……. .

- : Lem dû r'istey xwarewe da , dû wişey dijmana dekar kirawin.
(Dara dar aw deda . Sara dar aw nada .)

Aya toyş detwanî bo em r'istane wişey dij mana dekar bikey ?

1 – Kak Sarim dar aw deda .	Mam Baram dar aw ……. .
2 – Çawî Sebrî jan deka .	Çawî Saman jan ……. .
3 – Ferîde nan u aw deba .	Ferîd nan u aw ……. .
4 – Bejnî dare çinar berze .	Bejny dare sêw ……. .
5 – Ferîd kûre de demênê .	Ferîde kûre …….. .

Waney 29

Çerix

Berix

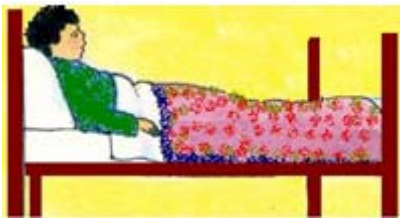

Xew

Xox

Řast

Xwar

Westa Ferxe Xawerxan

Xawerxan u kak Ferxe jin u mêrdin .
Sawan kiçî Xawerxan u kak Ferxeye.
Sawan wek berix , wird u nerm u xwênşîrîne .
Xawerxan u kak Ferxe, kiçî xoyan zor xoş dewê .
Sawan xoşewîstî dayik u bawke .

Sawan , kiçî Xawerxan u kak Ferxeye.

Xawerxan mamostay xwêndingeye .
Xwêndkarekan mamostay xoyan zor xoş dewê .
Xwêningey Xawerxan nizîke .

Kak Ferxe dartaş u westakare .
Kak Ferxe çerxî garê newjen dekatewe.
Kak Ferxe , r'ojane sê çerix newjen dekatewe .
Řêgay gundekan bo şar zor baş niye. Boye çerxî garê zû zû deşkê .

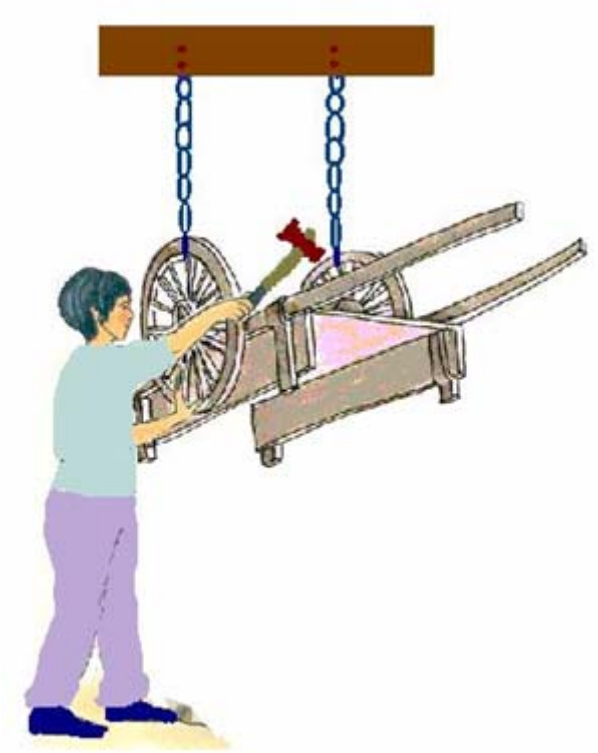

Xwêndinge

Xwêndinge , cêgay xwêndine .
Kur' u kiçekan deris dexwênin .
Xwêndikarekan mamostay xoyan zor xoş dewê .
Xawerxan mamostay xoşewîstî xwêndikarekane .
Xwêndingey Xawerxan zor nizîke.

Karigay dartaşî

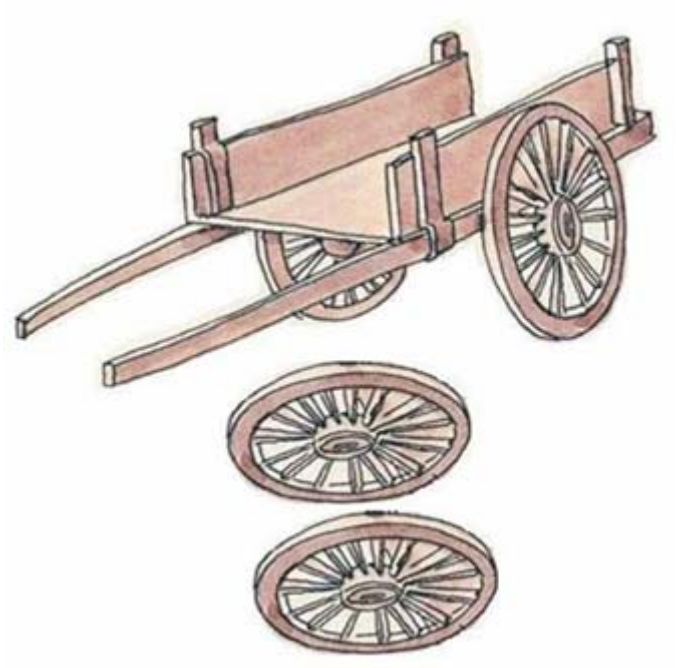

Kariga, cêgay karkirdine .
Westa Ferxe dartaşe .
Westa Ferxe çerxî garû newjen dekatewe .
Řêgay gundekan bo şar naxoşe, boye çerxî garê zû zû deşkê .
Westa Ferxe kirêkarêkî rûxoşe .

X x

X X X X X

X X X X X

x x x x x

x x x x x

Temrîn

Mamosta : Le nêwan dû wişey (hawmana)da em nîşaneye (=) , le nêwan dû wişey (Dijmana)ş da, em nîşaneye(#) dabinê .

Şew	Řoj
Şad	Naşad
Xwar	Řast
Çak	Baş
Sard	Gerim
Řeq	Nerim
Gund	Dê
Dûr	Nizîk

Mamosta : Em wişane bixwênewe u bil'ê dengî axiryan çiye .

Berix Xox Şax Gund Dê Şar Çerix Sawan Xoş

Xwêndin Nûsîn Qaqez Qaz Řêwî Baran Kerwêşik Kewiş

Deng Ker Ker' Kaweys Şwan Şemê Şûşe Şîrîn

- : Le jêrewe r'isteyek nûsirawe , bel'am wişekany têkel' bûn u r'isteke têkçuwe . Wişekan bixwênewe u hewl' bide r'isteke sax keytewe. Eger r'isteket bo saz kirayewe. Le naw dû kewaneke da bînûsewe .

Çerxî kak newjen Ferxe garê dekatewe

(.....)

- : Em r'isteye bixwênewe : Xwêndingey Xawerxan nizîke .
Em r'isteyeş bixwênewe : Xwêndingey dade Řojîn dûre .
Dû wişey (Nizîk) u (Dûr) , manakeyan dijî yeke .
Êsta em r'isteye bixwênewe :

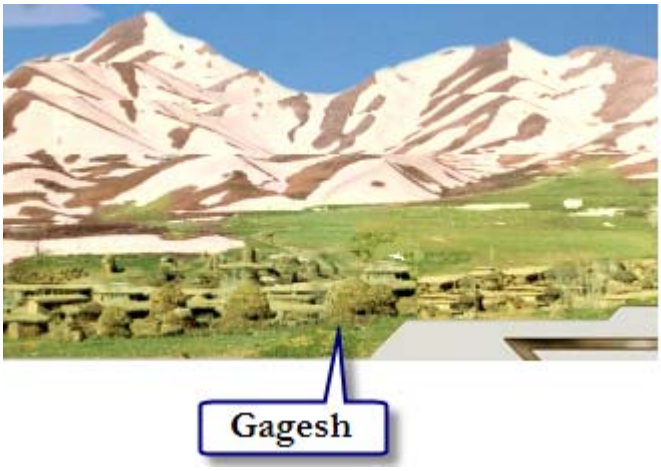

Kak Saman be swarî garê deçête gundî Gagesh .

Her em r'isteye dîsan bixwênewe :

Kak Saman be swarî garê deçête dêy Gagesh .

Dû wişey (Gund) u (Dê) , haw manan .

- : Le jêrewe dû ter'aktoran debînî . To pêt waye kamiyan baştir der'wa? Boçî ?!

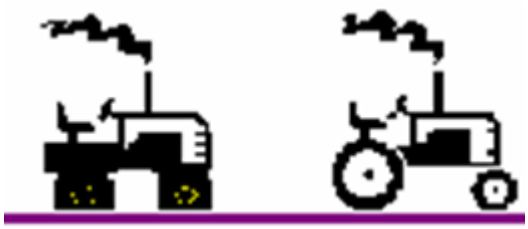

- : Le jêrewe dû sekoy xlîskênî mindal'an debînî . Yekiyan sêwêkî sûreî le sere u ewî dîkeyan berdêkî pan ; eger her dûyan le yek kat da bikewne r'ê , to pêt waye sêwe sûreke deybatewe, yan berde paneke ? Boçî ?!

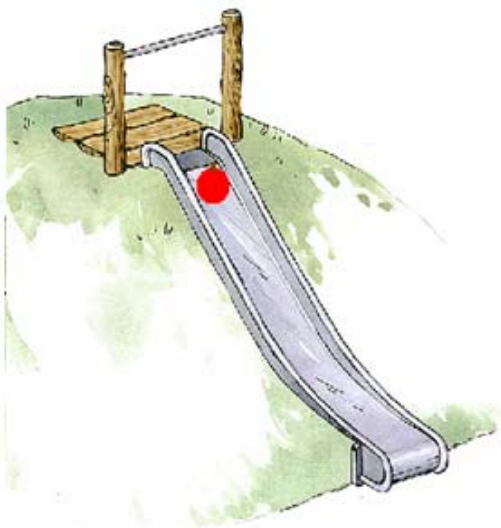

Temrînî nûsîn :

Xawerxan u kak Ferxe jin u mêrdin . Sawan kiçî Xawerxan u kak Ferxeye.
Xawerxan u kak Ferxe jin u mêrdin . Sawan kiçî Xawerxan u kak Ferxeye.

Sawan wek berix , wird u nerm u xwênşîrîne .
Sawan wek berix , wird u nerm u xwênşîrîne .

Xwêndinge , cêgay xwêndine . Kur' u kiçekan deris dexwênin .
Xwêndinge , cêgay xwêndine . Kur' u kiçekan deris dexwênin .

Xwêndikarekan mamostay xoyan zor xoş dewê .
Xwêndikarekan mamostay xoyan zor xoş dewê .

Xawerxan mamostay xoşewîstî xwêndikarekane .
Xawerxan mamostay xoşewîstî xwêndikarekane .

Waney 30

Piyaz (Pîwaz)

Pişt

Pencere

Kepo

Penîr

Top

Papor (Gemê)

Pawan kiçî dade Sekîne u kak Zagirose .
Pişko kur'î dade Sekîne u kak Zagirose .
Dwênê dade Sekîne u kak Zagiros u Pawan u Pişko çûne bazar'.
Dade Sekîne cûtêk gware u bûkêkî bo Pawan kir'î .
Pişko tûr'e bû .
Pişko gutî :
- Bûk bo Pawan dekir'in, minîş demewê !
Dade Sekîne pêkenî u gutî :
- Çi xêr bû Pişko ! Toyş bûkit dewê ?!

Pişko gutî :
- Nexêr min bûkim nawê… bûk bo Pawan dekir'in, minîş top dekir'im u topim dewê !

Kak Zagiros topêk u cûtêk kewşî bo Pişko kir'î .
Kak Zagiros u dade Sekîne u Pişko u Pawan ger'anewe .

Pişko u Pawan

Pawan bûkş kir'î .
Pawan u deste xûşkekanî bûk bûkên deken .
Pişko topî kir'î .
Pişko u destebirakanî top topên deken .
Dade Sekîne u kak Zagiros seyrî Pawan u Pişko deken .

P p

_P_____P_____P_____P_____P_____

_P_____P_____P_____P_____P_____

__p_____p_____p_____p_____p_____

__p_____p_____p_____p_____p_____

Temrîn

Mamosta : Min pirsiyar dekem u toyş wil'am bidewe :

1 – Pişko boçî tûr'e bu ?
2 – Dade Sekîne boçî pêkenî ?
3 – Kak Zagiros u xêzanekey bo kwê çûn ?
4 – Dade Sekîne çî bo Pawan kir'î ?
5 – Eger topiyan bo Pişko nekir'îbaye, Pişko çî dekird ?
6 – Katêk ewan ger'anewe, Pawan u destexuşkekanî çiyan dekird ?
7 – Katêk ewan ger'anewe , Pişko u destebirakanî çiyan dekird.
8 – Ew dem ke ger'anewe , kak Zagiros u dade Sekîne seyrî çiyan dekird ?

- : Seyrî em wişane bike :

1 – Top ..... Topên ..... Top topên
2 – Bûk ..... Bûkên ..... Bûk bûkên
3 – Baw ..... Bawên ..... Baw bawên
4 – Dar ..... Darên ..... Dar darên
5 – Şep ..... Şepên ..... Şep şepên

- : Em r'istane bixwênewe :
1 – Kak Zagiros bawkî Pawane .
2 – Kak Zagiros bawkî Pişkoye .
3 – Kak Zagiros bawkî Pawan u Pişkoye .
4 – Kak Zagiros mêrdî dade Sekîneye .
5 – Dade Sekîne daykî Pawan u Pişkoye.
6 – Dade Sekîne jinî kak Zagirose .

Pişko u Pawan xewtûn .

Mamosta : Pişko u Pawan xewtûn, edî Pêt waye emaney xwareweş dexewin ?
Min deyan xwênimewe, ewey dexewê , to bil'ê (Bel'ê … dexewê).
Kamîşiyan naxewê , bil'ê (Nexêr … naxewê).

Pencere Berd Seg Mirawî Qel'em Mamosta Kewiş Meymûn Çoleke Kl'aw Daye Nan Babe Pşîle Kak Zagiros Dade Sekîne Asin Pîwaz

- : Emane bizane :
Kur'
……...
1 – Pişko u Azad biraderin
2 – Pişko u Azad destebiran .
3 – Pişko u Azad u Mardîn Biraderin .
4- Pişko u Azad u Mardîn destebiran.

Kiç
……
1 - Pawan u Tara dostin .
2 – Pawan u Tara destexuşkin .
3- Pawan u Tara u Şine dostin.
4- Pawan u Tara u Şine destexuşkin.

Temrînî nûsîn :

Pawan kiçî dade Sekîne u kak Zagirose . Pişko kur'î dade Sekîne u kak Zagirose.
Pawan kiçî dade Sekîne u kak Zagirose . Pişko kur'î dade Sekîne u kak Zagirose.
_____
_____

Dwênê dade Sekîne u kak Zagiros u Pawan u Pişko çûne bazar'.
Dwênê dade Sekîne u kak Zagiros u Pawan u Pişko çûne bazar'.
_____
_____

Dade Sekîne cûtêk gware u bûkêkî bo Pawan kir'î .
Dade Sekîne cûtêk gware u bûkêkî bo Pawan kir'î .
_____
_____

Waney 31

Şel

Polîs

Lane

Lût

Lêw

Kilîl

Tel (Têl)

Lane u Lawe xuşk u biran .
Lane u Lawe dengî kewyan pê xoşe.
Bawkî Lane u Lawe, masîgire.
Ewan çwar kewyan le qefes da r'agirtuwe .
Çwar kewakanî Lane u Lawe , bo azadî u bo azad bûn dexwênin.

Kew

Kew , pelewerêkî nexşîn u r'engîn u dengxoşe .
Dendûkî kew sûre .
Bergerdinî xeneyî u xetidare .
Qaçekanî sûr u cwanin .
Kew , le ser kel denîşêt u deqaspênê .
Dengî qaspey kew le çiyakan da deng dedatewe.

L l

___L_____L_____L_____L_____L____

___L_____L_____L_____L_____L____

__l_____l_____l_____l_____l_____

___|_____|_____|_____|_____|_____

Temrîn :

Mamosta :
- Wişaney hawmana :

Pelewer = Mel
Gerden = Mil = Esto
Qaç = Laq
Kel = Şax = Kêw
Çiya = Kwêstan
Azadî = Serbestî = Řizgarî
Qefez = Qewez = Řike

- : Řistekanî jêrewe bixwênewe u xişte betal'ekan be pîtî pêwîst pir' kewe u wişekan bidozewe .

A- Le ser kel denîşê u deqaspênê .
B – Lane u Lawe h'ez be dengî deken u le qefes da r'ayan girtuwe.

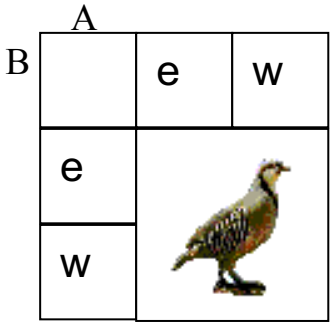

- Em wişane bixwênewe u dengî yekemî her wişeyek bil'ê :

Lane Lawe Leqleq (Legleg) Lale .

- Em wişane bixwênewe u dengî axiryan bil'ê :

Kel Çel Şel Qel Pel Dela

- : Birjang nawî çend kiçanî nûsîwe, bel'am pîtekanî ciya ciya nûsîwin u wişey lê saz kirdûn. Kê bitwanê pîtekan têk bixatewe u nawî kiçekan le mal'î beramberyan da binûsêtewe, sed aferînî mamosta werdegrêt .

L … a… n… e

L … e…y…l…a

P…a…w…a…n

B…ê…r…î

S…a…w…a…n

- : Min deyl'êm u êweyş bîl'ênewe :

- Dengî kew xoşe . Kew deqaspênê .
- Dengî kotir xoşe. Kotir degmênê .
- Dengî bubul xoşe. Bulbul deçrîkênê .
- Dengî mirîşik xoşe. Mirîşik degarênê.
- Dengî boq xoşe. Boq deqîr'ênê.
- Dengî çoleke xoşe. Çoleke decrîwênê .
- Dengî manga xoşe. Manga debor'ênê .
- Dengî bizin xoşe . Bizin debaɛênê .
- Dengî seg xoşe . Seg deh'epênê .
- Dengî gurig xoşe . Gurig delûrênê .
- Dengî ker xoşe . Ker dezer'ênê.

Waney 32

GEĽA (Gel'a)

DiĽ (Dil')

GUĽ U GUĽDAN

Gul' u Gul'dan

GUĽ

Gul'

SiTiĽ (Sitil') BÊĽ (Bêl')

BEĽAĽÛK (Bel'al'ûk)

Bel'al'ûk

Mal'î mamosta Pol'a gewreye.
Ber dergay mal'î mamosta pol'a sê darî bel'al'ûkî lêye.
Le sê darekan, dûyan gewren u darêkiyan giçkeye .
Îmsal' dare giçkekeyan gel'a u gul'î kird, bel'am dû dare mezinekan gel'ayan kird u gul'iyan nekird. Darî bel'alûk zor beriz nabê . Gul'î darî bel'al'ûk, sipiye.

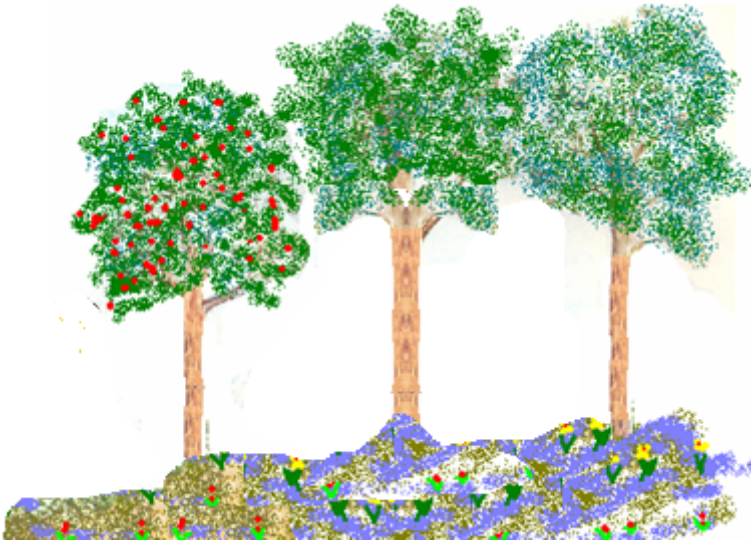

Meryam xanim u Mamosta Pol'a

Meryem xanim jinî mamosta Pol'aye.

Mamosta Pol'a , Meryam xanimî zor xoş dewê.

Soşîn kiçe gewrey Meryam xanim u mamosta Pol'aye.
Merdan kurî Meryem xanim u mamosta Pol'aye.

Merdan

Soşîn

Gul'al'e u Gul'nar dû destexûkî Soşînin .
Soşîn u dû destexûşkekanî pêkewe u le yek pol da deris dexwênin.
Soşîn u Gul'al'e u Gul'nar, le r'ojanî pişûdan da dêne lay yektir u pêkewe yarî deken.

Mamosta Pol'a

Mamota Pol'a , le xwêndingekan da mamostay werzîşe.
Mamosta pol'a degel' mindal'ekanî fêrge, wek bawkêk hel's u kewit deka.
Le hemû şwênêk da degel'iyane u yarîkaiyane.

Mamosta Pol'a u mindal'ekanî fêrge xrîkî r'êpêwanin.

Ľ l'

ľ ľ ľ ľ ľ

ľ ľ ľ ľ ľ

l' l' l' l' l'

l' l' l' l' l'

Temrînî nûsîn :

Mal'î mamosta Pol'a gewreye.
Mal'î mamosta Pol'a gewreye.

Ber dergay mal'î mamosta pol'a sê darî bel'al'ûkî lêye.
Ber dergay mal'î mamosta pol'a sê darî bel'al'ûkî lêye.

Le sê darekan, dûyan gewren u darêkiyan giçkeye .
Le sê darekan, dûyan gewren u darêkiyan giçkeye .

Îmsal' dare giçkekeyan gel'a u gul'î kird.
Îmsal' dare giçkekeyan gel'a u gul'î kird.

Soşîn kiçe gewrey Meryam xanim u mamosta Pol'aye.
Soşîn kiçe gewrey Meryam xanim u mamosta Pol'aye.

Merdan kurî Meryem xanim u mamosta Pol'aye.
Merdan kurî Meryem xanim u mamosta Pol'aye.

Soşîn u dû destexûşkekanî pêkewe u le yek pol da deris dexwênin.
Soşîn u dû destexûşkekanî pêkewe u le yek pol da deris dexwênin.

Mamota Pol'a , le xwêndingekan da mamostay werzîşe.
Mamota Pol'a , le xwêndingekan da mamostay werzîşe.

- : Wişey Hawmana u Dijmana

Hawmana	Dijmana
Gewre = Mezin	Gewre # Giçke
Biçûk = Giçke = Çikol'e	Zana # Nezan
Gelêk = Zor	Têr # Birsî
Bal'inde = Pelewer = Mel	Qel'ew # Kiz

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

- : Em wişane bixwênewe u pîtş axiryan bil'ê :

Sal' Mal' Kal' Bal' Tal' Gul' Çil' Dil' Gil' Keçel'

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

- Em wişane bixwênewe u bilê dengî yekemyan çiye .

Lane Lawe Lanke Lanik Laq Laliş Leqleq

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

- : Şeş r'istekan bixwênewe u mal'î betal'î xiştekan pir' kewe :

1 – Bêçûy mer'e .

2 – Kewekanî Lane u Lawe le qefes da be heway ew dexwênên .

3 – Dar u direxit le behar da deyken u boniyan xoşe.

4 – Mindal'an le fêrgekanda lêy dexwênin.

5 – Le jimardin da duway (5) dê.

6 – Werzî serma u befir barîne.

1	B	e	r	i		
2	A	z	a	d		
3	G	u				
4	K	i	t	e		
5	Ş	e				
6	Z	i	s	t	a	

Waney 33

Beh'ir

H'ewiz

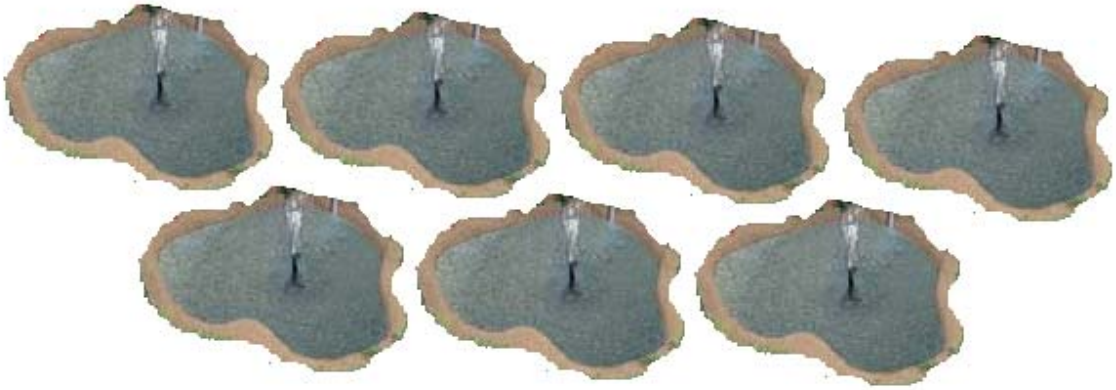

H'ewit H'ewiz

Kak H'emetal' u dade Řeyah'an

H'elîme u Mamosta Selah'

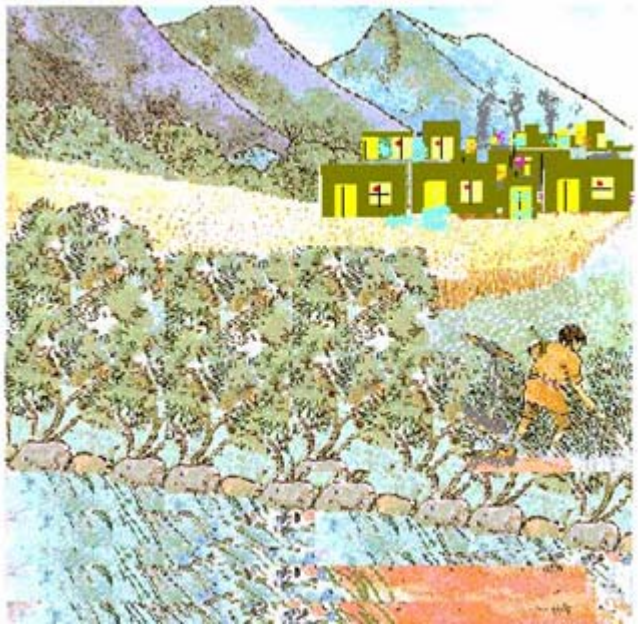

Gundî H'ewtawane

Dade Řeyh'an u kak H'emetal' jin u mêrdin .

Dade Řeyh'an u kak H'emetal' xel'kî gundî H'ewtewanen .

H'ewtewane gundêkî xoş dîmene.
Mal'ekanî gundî H'ewtewane le dawênî kêwî (Besrî) da saz kirawin.
Kêwî Besrî gelêk berze .
Kêwî besrî be ser şarî Sabl'ax da der'wanêt .
Le pişt pencerey mal'ekanî gundî H'ewtewanewe şarî Sabl'ax diyare.
Le ser banî mal'ekanî gundî H'ewtewanewe , beh'rekeî pena şarî Sabl'ax diyare .

Dade Řeyh'an u Kak H'emetal' le mal'ekey xoyanda dû manga u dû bizinyan r'agirtuwe.
Ewan dway tewawbûnî karî mezra, baqeyek giya bo manga u bizinekanyan debenewe mal'.
Dade Řeyh'an le r'oj da, dû caran manga u bizinekanî debate ser kanî.
Manga u bizinekan le kaniyaw u h'ewzekey ber mal'an da aw dexonewe.
Dade Řeyh'an le şîrî bizin u mangakanî , mast u penîr u keşk u şîrêj u r'on u do saz dekat.

Manga

Bizin

H'elîme

H'elîme kiçî dade Řeyh'an u kak H'emetal'e.
H'elîme le xwêndingey gundekeyan da deris dexwênê.
Kak Selah' , mamostay fêrgey gundî H'ewtewaneye.
Mamosta Selah' xel'kî şarî Serdeşte.
Şarî Serdeşt u şarî Sabl'ax nizîkî yekin.
H'elîme, le xwêndingekeyan da yarîkarî mamosta Selah'e.
Le mal'îş da hawdestî daykêtî u, xizmetî manga u bizinekanîş dekat.

H' h'

Mamostay hêja !
Dengî (H' h') le ciyatî (ح حـ) da saz kirawe . Bekar hênanî em tîpe le ber em mebeste buwe, ke (ح) le (هـ) ciya bikrêtewe u ew wişaney ke dengî (ح)yan têdaye le xorayî be dengî (هـ) ne nûsrên. Bo nimûne : H'usên be Husên nenûsrêt u H'eyif nebête Heyif u ….

H' H' H' H' H'

H' H' H' H' H'

h' h' h' h' h'

h' h' h' h' h'

Temrînî nûsîn:

Dade Řeyh'an u kak H'emetal' jin u mêrdin .

Dade Řeyh'an u kak H'emetal' jin u mêrdin .

Dade Řeyh'an u kak H'emetal' xel'kî gundî H'ewtewanen .

Dade R'eyh'an u kak H'emetal' xel'kî gundî H'ewtewanen .

Mal'ekanî gundî H'ewtewane le dawênî kêwî (Besrî) da saz kirawin.

Mal'ekanî gundî H'ewtewane le dawênî kêwî (Besrî) da saz kirawin.

Kêwî Besrî gelêk berze . H'ewtewane gundêkî xoş dîmene.

Kêwî Besrî gelêk berze . H'ewtewane gundêkî xoş dîmene.

Le pişt pencerey mal'ekanî gundî H'ewtewanewe şarî Sabl'ax diyare.
Le pişt pencerey mal'ekanî gundî H'ewtewanewe şarî Sabl'ax diyare.

Le ser banî mal'ekanî gundî H'ewtewanewe ,beh'rekeî pena şarî Sabl'ax dyare .
Le ser banî mal'ekanî gundî H'ewtewanewe, beh'rekeî pena şarî Sabl'ax dyare .

Temrîn

- : Em wişane bixwênewe u dengî yekemyan bil'ê :

H'ewa H'îley esp Xal' Xuşkeza Cwan Caşik Çene Çekuç Çend

- : Em wişane bixwênewe u dengî axiryan bil'ê :

Teh' ! Peh' ! Selah' Fereh' Şax Nax Boşnax Sac Atac Tanc Paç Maç Çekuç

- : Le dû r'istey xwarewe da, dû wişe be r'engî sûr nusirawin, em dû wişeye hawmanan.

1 - Le ser banî mal'ekanî gundî H'ewtewanewe , beh'ir diyar.
2 - Le ser banî mal'ekanî gundî H'ewtewanewe, zirê diyare .

Beh'ir = Zirê

- : Le dû r'istey xwarewe da, dû wişe be r'engî sûr nusirawin, em dû wişeye dijmanan .

1 – Dwênê mangakanî dade Řeyh'an zor birsî bûn .
2 – Dwênê bizinekanî dade Řeyh'an zor têr bûn .

Birsî # Têr

- : Em wişane dijmanan :

Kiz # Ql'ew	Dara # Nedar	Beriz # Nizim	Cwan # Pîr
Nerim # Řeq	Sard # Gerim	Ter' # Wişik	Tarîk #Řûnak

- : Degel' hawr'êy pena bal'it danîşe u eto berî (1) bixwênewe u biradereket dengî yekemî wişekan bil'êtewe . Dwayeş biradereket berî (2) bixwênêtewe u eto dengî yekemî wişekan bil'êwe :

1	2
……	……
Xuşik	H'ewit
Xanî	H'amîd
Xerman	H'ewşe
Cewad	Camî
Cûcel'e	Çaw
Çom	Çira
Xatûn	Xel'ik
H'eyran	H'esen Zîrek
Cwan	Cwanmêr
Çewir	Çêşt
Çerim	Çwar
Xew	Xal'

- : Lem dû r'isteye da dû wişe be r'engî sûr nusirawin. Aya em dû wişehe dû wişey hawmanan yan dû wişey dij mana ?

1 – Dade Řeyh'an u kak H'eme tal' xel'kî (gund)î H'ewtewanen .
2 - Dade Řeyh'an u kak H'eme tal' xel'kî (dê)y H'ewtewanen .

Le nêwanî em dû wişane da , çi nîşaneyek dadenêy ke nîşan bidat (dijmanan) yan (hawmanan) ?

Dê ☐ Gund

- : Em wişaney jêrewe bixwênewe u le nêwan dû wişekan da yekêk lem dû nîşaneye dabinê ke nîşan bidat dû wişekan (Hawmanan) yan (Dijmana) ! = #

Dirêj ☐ Kurt

Řeş ☐ Sipî

Gund ☐ Dê

Sard ☐ Gerim

Tal' ☐ Şîrîn

Gewre ☐ Mezin

Biçûk ☐ Giçke

Gelêk ☐ Zor

Bal'inde ☐ Mel

- : Min depirsim u toyş wil'am bidewe :

1 – Ême be xel'kî şarî Bokan del'êyn : Bokanî . Edî be xel'kî şarî Sabl'ax çi degutrêt ?

2 – Gundî H'ewtewane le dawênî çi şaxêk da saz kirawe ?

3 – Aya to hîç gundêk denasî ke le dawênî şax u kêw da saz kirabêt ?

4 – Le serbanî mal'ekanî gundî H'ewtewanewe çi debîndirêt ?

5 – Aya eto qet le beh'ir da melet kirduwe ?

6 – Şwênêk ke Zrê u awî lêbê xoştire, yan cêgay wişk u bê aw ?

7 – Dar u dirext u şînawerd le cêgay bê aw zortire, yan le cêgay awdar da ?

8 – Be bir'way to, Mirawî baştir mele dekat yan Mirîşik ?

9 – Eger masî le aw bête der, çi lê dê ?

10 – Dade řeyh'an le şîrî bizin u mangakanî çi saz dekat ?

11 – Manga deborênê u bizin debalênê , edî cûcel'ey mirîşik çilon bangî daykî dekat ?

Waney 34

Nesaɛ'

Saɛ'

Nesaɛ'

Saɛ'

Baɛ'

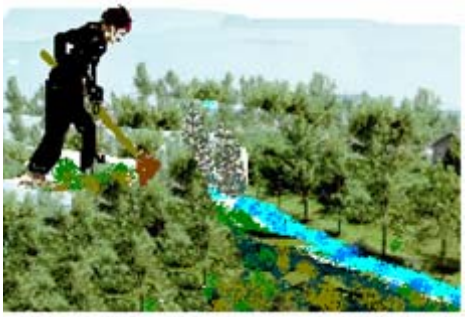

Baε'ewan

Sîε'ar

Neε'ede

Şarî Neε'ede

Neε'ede şarêkî mezinî Kurdistane .
Şarî Neε'ede u şarî Şino nizîkî yekin.
Neε'edeyî miwangir u ε'erîb newazin .
Kak Aε'a , kur'î mam ε'enîye .
Mam ε'enî u kak Aε'a neε'edeyîn .
Mam ε'enî u kak Aε'a baε'ewanin .
Ewan dû baε' u dû bêstaniyan awedan kirdotewe.
Baε'î kak Aε'a gewreye , bel'am baε'î mam ε'enî biçûke.
Caran mam ε'enî ciε'erekêş bû .
Mam ε'enî be katî kar sîε'arî dekêşa.
Çend caran duktor gutbûy ,eger mam ε'enî sîε'ar bikêşêt , twanay karî namênêt .
Mam ε'enî sîε'arî fir'ê da .
Mam ε'enî qet dest bo sîε'ar nabatewe.
Mam ε'enî dezanê sîε'arkêşan nexoşî dênêt.

ε' ε'

ε' ε' ε' ε' ε'

ε' ε' ε' ε' ε'

ε' ε' ε' ε' ε'

ε' ε' ε' ε' ε'

Temrînî nûsîn :

Neε'ede şarêkî mezinî Kurdistane . Şarî Neε'ede u şarî Şino nizîkî yekin.
Neε'ede şarêkî mezinî Kurdistane .Şarî Neε'ede u şarî Şino nizîkî yekin.

Şarî Neε'ede u şarî Şino nizîkî yekin. Neε'edeyî miwangir u ε'erîb newazin .
Şarî Neε'ede u şarî Şino nizîkî yekin. Neε'edeyî miwangir u ε'erîb newazin .

Kak Aε'a , kur'î mam ε'enîye . Mam ε'enî u kak Aε'a neε'edeyîn .
Kak Aε'a , kur'î mam ε'enîye . Mam ε'enî u kak Aε'a neε'edeyîn .

Mam ε'enî u kak Aε'a baε'ewanin . dû baε' u dû bêstaniyan awedan kirdotewe.
Mam ε'enî u kak Aε'a baε'ewanin . dû baε' u dû bêstaniyan awedan kirdotewe.

Baε'î kak Aε'a gewreye , bel'am baε'î mam ε'enî biçûke.
Baε'î kak Aε'a gewreye , bel'am baε'î mam ε'enî biçûke.

Mam ε'enî caran sîε'erekêş bû . Mam ε'enî be katî kar sîε'arî dekêşa.
Mam ε'enî caran sîε'erekêş bû . Mam ε'enî be katî kar sîε'arî dekêşa.

Mam ε'enî dest bo sîε'ar nabatewe. Mam ε'enî dezanê sîε'arkêşan nexoşî dênêt.
Mam ε'enî dest bo sîε'ar nabatewe. Mam ε'enî dezanê sîε'arkêşan nexoşî dênêt.

Temrîn

Mamosta : Emaney jêrû , wişey hawmanan :

Nexoş = Nesaε'
Gewre = mezin
Biçûk = Giçke
Sîε'ar = Ciε'ere
Bab = Bawik
Xwêndinge = Fêrege = Qutabxane
Xwêndikar = Qutabî
Jûjik = Jûjî = Jîşik

- :Lem wişeney jêrewe da, pîtî (ε') , çendemîn dengî wişekeye?

ε'erîb Neε'ede Baε' Sîε'ar ε'ardan ε'enî ε'ewis ε'embar

- : Emane bizane :

Danîştiwanî şarî Neε'ade = Neε'adeyî
Danîştiwanî şarî Şino = Şinoyî
Danîştiwanî şarî Bane = Baneyî
Danîştiwanî şarî Seqiz = Seqizî
Danîştiwanî şarî Kerkûk = Kerkûkî
Danîştiwanî şarî Bokan = Bokanî
Danîştiwanî şarî Sine = Sineyî
Danîştiwanî şarî Sabil'ag = Sabil'agî
Danîştiwanî şarî Kirmaşan = Kirmaşany
Danîştiwanî şarî Amed = Amedî

-: Toyş danîştiwanî em şwênene, le beramberyanda binûse :

Danîştiwanî şarî Serdeşt =

Danîştiwanî şarî Řewaniz =

Danîştiwanî şarî Kamyaran =

Danîştiwanî şarî Bîcar =

Danîştiwanî şarî Xaneqîn =

Danîştiwanî şarî Cwanro =

Danîştiwanî şarî Tekab =

Danîştiwanî gundî Gagesh =

Danîştiwanî gundî Aşîgul'an =

Danîştiwanî gundî Acîkend =

Danîştiwanî Şaredêy Çinaran =

Danîştiwanî Şaredêy Îndirqaş =

Danîştiwanî Şaredêy Agirîgeş =

Danîştiwanî Şaredêy Qumqel'a =

Danîştiwanî Şaredêy Řebet =

- : Lem xiştaney jêrewe da nawî sê şarî Kurdistan nûsirawin , bel'am pîtî yekemî sê şarekan nenûsirawin .

Eto pîtekan bidozewe, încar nawî sê şarekan le xwarewe da binûsewe.

	e	r	d	e	ş	t
	e	q	i	z		
	i	n	e			

1 ……..

2 ……..

3 ……...

- : Beyan u Gezîze xuşkin . Ewan pîtekanî dû şarî kurdisatanyan ciya kirdotewe u le nêw xiştekan da nûsîwyane . Le Beramberî xiştekanîş da çwarxaneyek r'esim kirawe. Eto pîtî her şarêk le nêw çwarxaney beramberî da lêk girê bidewe u nawî şarekan saɛ' bikewe .

K	i	r	m	a	ş	a	n
K	e	r	k	û	k		

Waney 35

Hermê

Henar

Hel'uçe

Hencîr

Soybe xanim

Kak Şeho

Soybe xanim u kak Şeho , jin u mêrdin .

Kak Şaho u Soybe xanim le dê dejîn .

Jiyanî dêhat asûde u bê xem u bedûr le heraye .

Kak Şaho u Soybe xanim sê mindal'iyan heye .

Soybe xanim Hel'al'e Hêdî kak Şaho Hêmin

Kak Şaho u Soybe xanim kiçêk u dû kur'iyan heye .
Kiçekeyan nawî Hel'al'e ye.
Hel'al'e sê sal'aneye.
Kur'e gewrekeyan , Hêmin , yazde sal'aneye.
Kur'e giçkekeyan nawî Hêdîye.
Hêdî u Hêmin dexwênin. ¨
Ewan le hefte da şeş r'ojan deçne fêrge bo xwêndin .
Hel'al'e çelê mindal'e u naçête fêrge .
Hêdî u Hêmin le r'ojanî Heînî da naçinewe fêrge .
Řojanî heînî , Hel'al'e u Hêdî u Hêmin pêkewe kaye deken .

Kak Şaho baɛ'ewane . Baɛ'ekey kak Şaho hejde dar hencîr, heşt dar henar u pênc dar hel'ûjey têdaye . Hencîrî baɛ'î kak Şaho zor şîrîne , bel'am henar u hel'ûjekanî tirşin .
Kak Şaho, tirê u sêw be dêhat da degêr'ê u deyfiroşê . Bel'am hencîr u henar debate şar u le şar da deyfiroşê .

H h

Mamostay hêja ! Pîtî (H . h) pîtî çeqîwe u degel' dengbzwênî (H . h) ciyawaze.

H H H H H

H H H H H

h h h h h

h h h h h

Temrînî nûsîn:

Kak Şaho u Soybe xanim kiçêk u dû kuriyan heye .
Kak Şaho u Soybe xanim kiçêk u dû kuriyan heye .

Kiçekeyan nawî Hel'al'e ye. Hel'al'e sê sal'aneye.
Kiçekeyan nawî Hel'al'e ye. Hel'al'e sê sal'aneye.

Kur'e gewrekeyan , Hêmin , yazde sal'aneye. Kur'e giçkekeyan nawî Hêdîye.
Kur'e gewrekeyan , Hêmin , yazde sal'aneye. Kur'e giçkekeyan nawî Hêdîye.

Ewan le hefte da şeş r'ojan deçne fêrge bo dexwênin .
Ewan le hefte da şeş r'ojan deçne fêrge bo dexwênin .

Hel'al'e çelê mindal'e u naçête fêrge .
Hel'al'e çelê mindal'e u naçête fêrge .

Hêdî u Hêmin le r'ojanî Heînî da naçinewe fêrge .
Hêdî u Hêmin le r'ojanî Heînî da naçinewe fêrge .

Řojanî heînî , Hel'al'e u Hêdî u Hêmin pêkewe kaye deken.
Řojanî heînî , Hel'al'e u Hêdî u Hêmin pêkewe kaye deken.

Temrîn

Mamosta : Em wişaney jêrewe bixwênewe u bil'ê , pîtî (H.h) , çendemîn pîtî wişekeye .

Bo wêne, le wişey Mehabad da , min del'êm sêyemîn pîtîe. .

Hewir Hewîr Hengwîn Hat Henar Dêhat Dahat Serhat
Hel'al'e Hêmin Hejar Hencîr Teha Hewlêr Gewher Hawr'ê
Hel'o Hêşu Şehên Hêro Mehîn Mehnaz Şehnaz Dihok
Şehab Ferhad Dehol' Behar Nehênî

- : Eme bizane .

Şarî Mehabad dû nawî heye ; Caran şarî Sabil'ag bû , bel'am êsta Mehabade .

- : Em dû nîşaneyet lebîre? = #

Le jêrewe da çend wişeyek, dû be dû nûsrawin, to pêt waye kam yek le dû nîşanekanî sereweyan pêwîste ?

1 – Şîrîn	☐	Tiriş
2 – Dûr	☐	Nizîk
3 – Sard	☐	Gerim
4 – Mezin	☐	Gewre
5 – Çak	☐	Baş
6 – Baş	☐	Xirap

- : Çend kur' pêkewe destebiran.

-Çend kiç pêkewe destexuşkin.

-H'elîme u Fatê u sawan destexuşkin.

-Hejar u Hêmin u Hel'gêrd destebiran.

Em dû çolekeye destexuşkin.

Waney 36

Ɛezîz . Kak Ɛarif . Seɛîd.

Ɛezîz Seɛîd

Bizne r'eş

ƐezÎz u SeƐÎd biran.

Kak ƐarÎf , bawkÎ SeƐÎd u ƐezÎze .

Kak ƐarÎf biznêkÎ r'eşÎ bo kur'anÎ xoy kir'Î .
Bizner'eş kemêk tirsinoke.
Bizne r'eş zor caran baƐebaƐ deka u r'adeka.
BaƐebaƐÎ bizne r'eş ,zor caran SeƐÎd u ƐezÎzÎş detirsênê .
Řojêk , cûtey birayan bizne r'eşyan birde çom.

SeƐÎd bizne reşÎ şurd u ƐezÎz wişkÎ kirdewe .

Seεîd u εezîz bo nan xwardin danîştin, bel'am bizne r'eş zor tund baεandî .

εezîz be Seεîdî gut :

- Erê εezîz bir'o bizane bizner'eş boçî baεe baε deka !

εezîz gutî :

- Bizner'eş çî nedîwe kake Seεîd .. Bizner'eş tirsinoke u baεe baε deka.

Seεîd gutî :

- εezîz !… Bir'o bizane bizne r'eş çî dîwe u boçî baεebaε deka !

εezîz bo biznereş çû.

εezîz bangî kakî kird u gutî :

- Ay !! … Were kake Seεîd ! … Were bizne r'eşman xura !
- Were kake Seεîd !... Were bizane em deεbaye çiye ?!

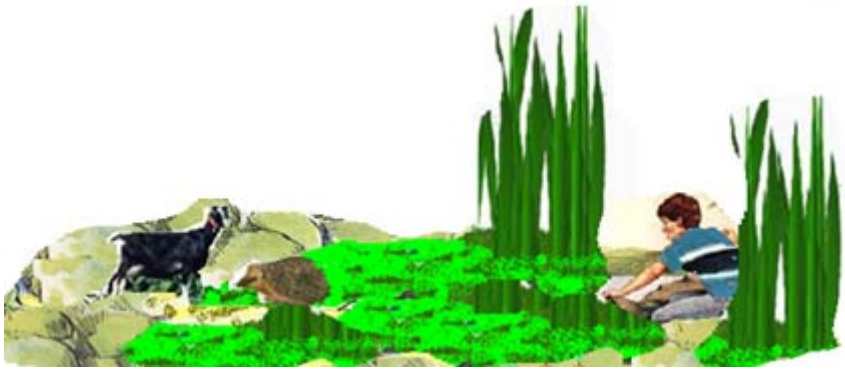

Seεîd xêra bo biznereş çû .

Seεîd çawêkî gêr'a u bangî εezîzî kird u gutî :

- Kure εezîz waz bêne !... Em deεbaye jûjiye.

Jûjik dostî êmeye u dujminî mare .

εezîz pirsî :

- Jûjî dostî êmeye u bizner'eşman naxwat ?

Seεîd wil'amî dawe :

- Na… Na… Jûjik deεbayekî bexêre u ziyanî bo ême niye.

ε ε

ε ε ε ε ε

ε ε ε ε ε

ε ε ε ε ε

ε ε ε ε ε

Temrînî nûsîn :

Ɛezîz u Seɛîd biran. Kak Ɛarif , bawkî Seɛîd u Ɛezîze .

Ɛezîz u Seɛîd biran. Kak Ɛarif , bawkî Seɛîd u Ɛezîze .

Kak Ɛarif biznêkî r'eşî bo kur'anî xoy kir'î . Bizner'eş kemêk tirsinoke.

Kak Ɛarif biznêkî r'eşî bo kur'anî xoy kir'î . Bizner'eş kemêk tirsinoke.

Bizner'eş zor caran baɛebaɛ deka u r'adeka.

Bizner'eş zor caran baɛebaɛ deka u r'adeka.

Baɛebaɛî bizner'eş zorcaran Seɛîd u ɛezîzîş detirsênê .

Baɛebaɛî bizner'eş zorcaran Seɛîd u ɛezîzîş detirsênê .

Řojêk , cûtey birayan bizner'eşyan birde çom.

Řojêk , cûtey birayan bizner'eşyan birde çom.

Seɛîd biznereşî şurd u ɛezîz wişkî kirdewe .

Seɛîd biznereşî şurd u ɛezîz wişkî kirdewe .

- Na… Na… Jûjik deɛbayekî bexêre u ziyanî bo ême niye.

- Na… Na… Jûjik deɛbayekî bexêre u ziyanî bo ême niye.

Temrîn

Mamosta : Lêre da dîsan wişey (hawmana) u (dijmana) temrîn dekeynewe.

Wişey dijmana	Wişey hawmana
Gewre # Giçke	Gewre = Mezin
Biçûk # Mezin	Giçke = Biçûk
Dûr # Nizîk	Bawik = Bab
Tarîk # Řûnak	Axir = Dwayî
Dujmin # Dost	Çom = Çem
Şad # Naşad	Řûbar = Çom
Xoş # Naxoş	Dost = Yar
Tirsinok # Netiris	Dîtin = Bînîn
Ter' # Wişik	Çî diwe = Çî bînîwe
	Dade = Dêde
	Xwêndinge= Fêrge
	Qutabxane = Fêrge
	Dujmin = Neyar
	Jûjî = Jûjik

- : Emane r'engin :

Şîn Řeş Zerd Sewiz(Kesk) Sûr

Mamosta : Emane Mîwen :

Xeyar Moz Tirê Şûtî Xox Sêw

Eme Xoxe . Xox berî darî Xoxe . Dare xox zor berz nabêt.

Eme Sêwe . Sêw berî darî Sêwe . Dare sêw le darî xox beriztire .

Tirê berî darî (Mêw)e . Dare mêw kurte .

Xox u Sêw u Tirê , berî darin .

Emane çîn ? Eger nawekeyan dezanî , nawyan bilê .

Jimare 1 – Hel'ûjey r'eş(Qerelû) Jimare 2 – Şîlan
Jimare 3 – Tûdir'ik(Tûtir'ik) Jimare 4 – Gêwij (Goyij)

Pirsyar u wil'am

- : Min pirsyar dekem u toyş wil'am bidewe :

1 – Bira gewrey ɛezîz nawî çiye ?

2 – Bawkî ɛezîz u Seɛîd nawî çiye ?

3 – Boçî bizne r'eş zor caran baɛebaɛ dekat ?

4 – ɛezîz u Seɛîd boçî bizner'eşiyan birde çom ?

5 – Ew dem ke bizner'eş baɛandî , Seɛîd çî be ɛezîz gut ?

6 – Bizne r'eş çî dîtibû ke be tundî baɛandî ?

7 – ɛezîz be dîtinî Jûjî , çî gut ?

8 – Aya eto qet jûjikit bînîwe ?

9 – Jûjik le kwê dejî ?

10 – Seɛîd derbarey Jûjî, çî be ɛezîz gut ?

- : Sê wişe bil'ê , ke pîtî axiryan (X) bê .
- Sê wişe bil'ê , ke pîtî axiryan (Z) bû .

- : Manay Emane fêr bibe :

1 – Sara u Soybe u Seyran xuşkin .
Sara xuşkî biçûke.
Soybe xuşkî nêwinciye .
Seyran xoşkî gewreye .

Seyran xuşkî Gewreye .

Soybe xuşkî nêwinciye .

Sara xuşkî biçûke.

- : Emane bizane :
Danîştiwanî şarî Şino = Şinoyî
Danîştiwanî şarî Bane = Baneyî
Danîştiwanî şarî Bokan = Bokanî
Danîştiwanî şarî Kirmaşan = Kirmaşanî
Danîştiwanî şarî Sine = Sineyî
Danîştiwanî şarî Seqiz = Seqizî

- : Degel' Biradereket pêkewe danîşin. Eto wişey berî (1) bixwênewe u biradereket dengî yekemî wişeke bil'êtewe. Emcar biradereket wişekanî berî (2) bixwênêtewe u eto dengî yekemî wişekan bil'ê .

Berî (1)	Berî 2
Şadan	εezîz
Jan	Bizin
Sawan	Jûjî
Řojîn	εereb
Nan	εarif
Jîr	Berix
Şew	Baş
Sêw	Şûtî
Çaw	Çewender
Xew	Çira
Berd	Xawerxan
Xox	Nerim
Bîbar	Nazdar
Deng	Baran
Dest	Řeng
Dost	Řast
Kawe	Řêwas
Ferîd	Xanim
Mar	Kew
Kiras	Qaz
Gurig	Qaqez

Waney 37

Yasemen u Seyran

Yasemen u Seyran dû kiçe Bokanîn .
Yasemen amozay Seyrane .
Yasemen u Seyran destexuşk u hawdem u hawal'in .
Ewan pêkewe le yek fêrge u le yek pol da dexwênin.
Yasemen u Seyran le mangî cozerdanî îmsal' da , xwêndinî dwa nawendî tewaw deken u xoyan bo zanko amade deken.
Herçend ke hawînanî şarî Bokan hewakey gerime, bel'am cûtey amozayan pekiyan be germay hawîn nakewêt u dexwênin.
Yasemen deyewêt bibête mamostay mindal'anî wepaşkewtûî zeînî, bel'am Seyran deyewê le beşî komîoter da deris bixwênêt.

Yasemen u Saman

Yasemen birayekî heye, Samanî nawe .
Saman hunerwere u, serqal'î karî şanogerî u sînema u têyatire .
Saman bal'aberz u lawçake .
Saman dostî xoşewîstî mindal'ane.
Mindal'anî şarî Bokan, her katêk kake saman debînin, boy deçin u r'ojbaşî pêdel'ên.
Saman destî lawandineweyan beser da dênêt u maçiyan dekat u bo xwêndin haniyan dedat .

Sêwê Seyran Henar

Seyran dû xuşkî heye. Gewrekeyan Henare u biçûkekeyan Sêwêy nawe.
Temenî Henar yazde sal'e u Sêwê sê sal'aneye.
Henar u Sêwê h'ez be mosîqa deken u pêyan xoşe bibin be goranîbêj.

Y y

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

Mamostay hêja !
Lem waneye da dîsan pîtî (Y . y) dûpat kirawetewe. Em pîteman le waney (20) da xwêndiuwe , bel'am be pêwîst disan dûbareman kirdotewe .

___Y_____Y_____Y_____Y_____Y_____

___Y_____Y_____Y_____Y_____Y_____

___y_____y_____y_____y_____y_____

___y_____y_____y_____y_____y_____

Temrînî nûsîn :

Yasemen u Seyran dû kiçe Bokanîn . Yasemen amozay Seyrane .
Yasemen u Seyran dû kiçe Bokanîn . Yasemen amozay Seyrane .

Yasemen u Seyran destexuşk u hawdem u hawal'in .
Yasemen u Seyran destexuşk u hawdem u hawal'in .

Ewan pêkewe le yek fêrge u le yek pol da dexwênin.
Ewan pêkewe le yek fêrge u le yek pol da dexwênin.

Yasemen birayekî heye, Samanî nawe .
Yasemen birayekî heye, Samanî nawe

Saman hunerwerê u ,serqal'î karî şanogerî u sînema u têatire .
Saman hunerwerê u , serqal'î karî şanogerî u sînema u têatire .

Saman bal'aberz u lawçake . Saman dostî xoşewîstî mindal'ane.
Saman bal'aberz u lawçake . Saman dostî xoşewîstî mindal'ane.

Seyran dû xuşkî heye. Gewrekeyan Henare u biçûkekeyan Sêwêy nawe.
Seyran dû xuşkî heye. Gewrekeyan Henare u biçûkekeyan Sêwêy nawe.

Temenî Henar yazde sal'e u Sêwê sê sal'aneye.
Temenî Henar yazde sal'e u Sêwê sê sal'aneye.

Henar u Sêwê h'ez be mosîqa deken u pêyan xoşe bibin be goranîbêj.
Henar u Sêwê h'ez be mosîqa deken u pêyan xoşe bibin be goranîbêj.

Temrîn

Mamosta : Em h'ewt şaraney jêrewe drawsêy yekin:
Seqiz , Bokan , Mehabad . Pîranşar , Serdeşt , Şino , Neɛ'ede .
Ew mel'bendey em h'ewt şaraney têda hel'kewtuwe, mel'bendî Mukryanî pê del'ên.
Kurdî Mukirî bew Kurdane degutrêt ke le mel'bendî Mukiryan da dejîn.

Nexşey Cugrafiyayî mel'bendî Mukiryan

- : Seyrî nexşey mel'bendî Mukiryan bike u em pisryarane wil'am bidewe :

1 – Serûtirînî şarî mel'bendî Mukiryan çi şarêke ?
2 – Xwarûtirîn şarî mel'bendî Mukiryan kame şare ?
3 – Şarî Bokan le nêwanî kam şarekanî Mukiryan da hel'kewtuwe ?
4 – Şarî Neε'ede u kam şarî Mukiryan dirawsêy yekin ?
5 – Şarî Pîranşar le çi berêkî mel'bendî Mukiryan da hel'kewtuwe ?
6 – Aya şarî Mehabad le başûrî mel'bendî Mukiryan daye yan le bakûr yan le nêwerastî da ?
7 – Çwar şarî bakûrî mel'bendî Mukiryan naw bere .

- : Eme bizane :

Kontirînî şarî mel'bendî Mukiryan , şarî (Seqiz)e u nwêtirîn şarî em mel'bende, şarî (Pîranşar)e .

Waney 38

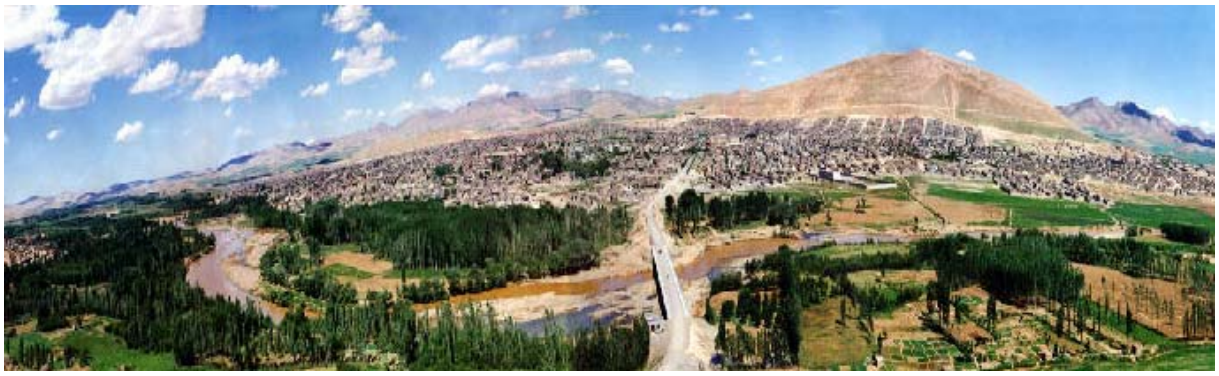

Bokan

Bokan , şarêkî mezin u xoşdîmen u r'azawey Kurdistane.
Le nawendî şarî Bokan da , çomêkî gewre têper' debêt.
Kêwî (NAĽEŞiKÊNE) le nêwer'astî şarî Bokan daye.
Şax u kêwekanî şarî Bokan wekû bûkan cwan u nexşînin.
Xel'kî şarî Bokan r'ûh' sûk u r'ûgeş u mîhrebanin.

Waney 39

Tavge Solav

Solav amozay Tavgeye . Solav çwar sal'aneye u Tavge pê denête pêncemîn sal'î temen .

Solav u Tavge temenyan keme u bo fêrge nabin. Ewan pêkewe deçine polî sawayan u le polî sawayan da gwê le honrawe u goranî u çîrok r'adegirin.
Mamosta Viyan , mamostay Solav u Tavgeye . Ewan mamostay xoyan xoş dewê .

Tavge le mal' da taqaneye u hîç xuşk u birayekî niye. Bel'am Solav birayekî heye . Birakey Solav şeş manganeye.

Birakey Solav Avanî nawe. Avan şîrexoreye . Avan heta birsî debê, her degirî.
Daykî Solav car car Avan bo Solav u Tavge cê dehêl'êt u be şwên karî xoyda deçête der.
Solav u Tavge xerîkî Avan debin u nahêl'in bigirî .
Avan car care gal' u giɛ' deka. Kiçekan be gal u giɛ' kirdinî Avan têr têr pêdekenin.

Tavge u Solav Ɛaşiqî gul' u gul'zarin. Ewan hemû r'ojêk , pêkewe deçine nêw gul'zar u , her yek çepkêke gul'êkî cwan deçinêt.

Tavge çepke gul'î xoy bo daykî debatewe, bel'am Solav çepke gul'î xoy bo Avan debatewe u le tenîşt lankekey da daydenêt. Solav be Avan del'ê : - Biv Avan !... Kure nekey gul'ekanim lê bixoyit .

Tavge u Solav bûk bûkên deken.
Ewan kiras u kewa u derpê bo bûkekaniyan dedûrin u deberyan deken.

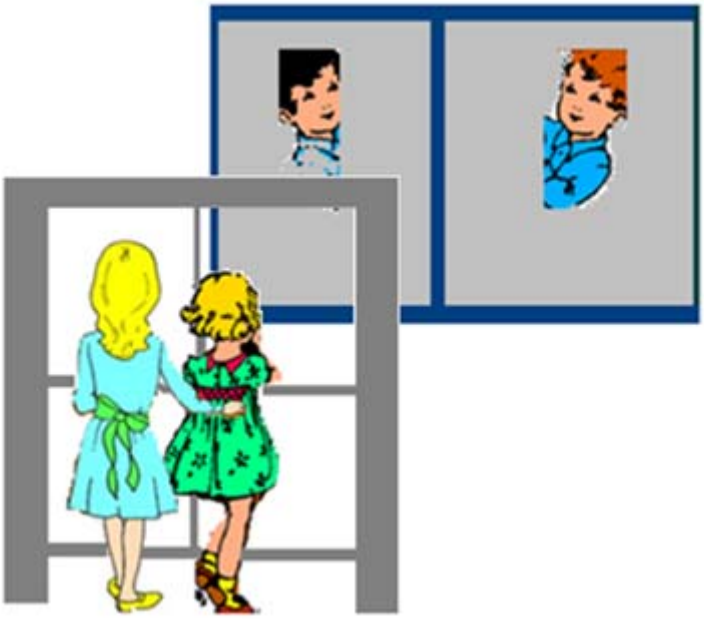

Řojêk , Solav u Tavge xerîkî cilik dirûn bûn. Le pir' Tavge gutî :

- Solav ! To le pencerey mal'î dirawsêketan bir'wane !

Solav seyrêkî kird u gutî :

- ey ey !... Lem dû kur'e ser fîlane bir'wane! … Bir'wane çilon le pştî pencerewe seyrî ême deken !

Solav u Tavge pêkewe hestan u le ber pencere r'awestan.
Solav bangî kur'ekanî kird u gutî :
- Kur'îne ewe bo le piştî pencerewe seyrman deken ?!
Kur'ekan tirsan u le jêr pencere da xoyan şardewe .
Kiçekan têr têr pêkenîn .

Waney 40

Hel'per'kê

Kiçekan werin !...
Werin.. dîlan u şayî u hel'perkêmane !
Hel'al'e were !... Gul'al'e were ! … Ferentî were ! … Soybe were ! …
Henar were ! … Gezîze were ! … Beyan were ! … Şîlan were ! …
Sêwê were ! … Şemê were ! …
Kiçîne werin ! … Werne dawetê !
Şayî u dilan u hel'perkêy ême bebê êwe sard u sir'e !
Werin gewre kiçekan !...
Werin dunyakey ême bebê êwe çol u sard u qaqir'e.

Waney 41

Gul'al'e Hel'al'e

Hel'al'e u Gul'al'e dû destexuşkî xoşewîstî yektirn . Ewan eger r'ojêk yektir nebînin , aram nagirin .
Hel'al'e u Gul'al'e hawtemen u hawders u drawsêy yekin . Hel'al'e kiçe Sineyîe u Gul'al'e kiçe Mehabadî , bel'am êsta le wl'atî Swîd dejîn u le şarî Stokhol'im deris dexwênin.
Îmsal' , sal'î axirî xwêndinî cûtey awal'ane u xoyan bo zanko amade deken.
Hel'al'e be niyaze le beşî çaw da deris bixwênêt u bibête doktorî çawan. Gul'al'e h'ez be kompîoter dekat u deyewê be şwên ew beşe da biçêt.

Waney 42

Cejnî Newroz

Newroz, cejnî serî sal'î netewe Êraniyekane. Neteweî Kurdiş ke yekêk le bnemal'e here konekanî Êraniye, le her şwênêk u le her parçeyekî em dunyaye da bijî, hemû sal'êk em cejne be germî pîroz debat.
Hel'al'e u Gul'al'e bo bezmî şeyî u hel'perkêy newrozî îmsal', ke le koşkî mezinî şarî Stokhol'im ber'êwe deçêt, xoyan amade deken u be niyazin heta kotayî cejneke, her hel'perin u yekdem nesrewin.
Qerare le cejnî newrozî îmsal' da, hemû hunermende nawdarekanî Kurdî derewey wl'at, beşdar bibin.
Hel'al'e h'ez le dengî xoşî (Merze)xanim dekat . Gul'al'eş dengî germî kak Necmey ε'ul'amî pê xoşe u , be katî tenyayî , hemîşe gwê le dengî ew hunermende ber'êze r'adegrêt .

Waney 43

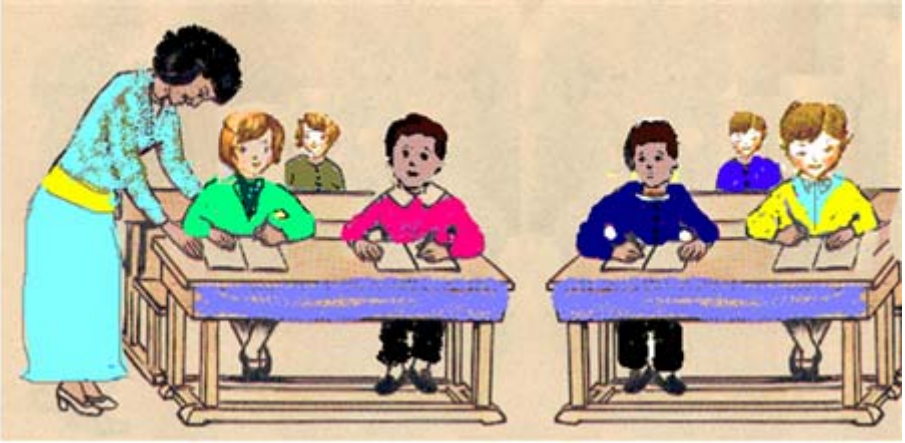

Mamosta Perwîn

Mamosta Perwîn xel'kî şarî Mehabade.
Mamosta Perwîn le şaroçkey Îndirqaş(Agrîgeş) da mamostay polî pêncemî seretayîe . Şaroçkey (Agrîgeş), nawendî mel'bendî Şarwêrane. Şarwêran mel'bendêkî şarstaniyetî kone u, le tenîşt şarî Mehabad daye. Ew mel'bende, nawendêkî meznî werzêriye u kişt u kal'êkî pêşkewtûy têda ber'êwe deçêt.
Mamosta Perwîn le polekey xoyda h'ewit xwêndikarî jîkel'aney heye. Qutabiyekan mamosta Perwînyan zor xoş dewê u be dîtinî ew, dil'iyan degeşêtewe.
Mamosta Perwîn yekcar zor mîhreban u r'û geş u dem be pêkenîne.
Mamosta Perwîn xemxorî hejaranîşe.

Waney 44

Sal' – Weriz – Mang

Katijmêrî noy beyanî r'ojî şemeye. Mamosta Perwîn taze geiyşotewe lay mindal'ekan . Dway r'ojbaş u çak u çonî, r'ûy pirsiyarî le yek yekî qutabiyekan kird u lêy pirsîn :
- Kê dezanê îmr'o çi rojêke u çendemî mange u, ême le çi werzêkî sal' dayn ?
Tewar, kiçe jîrek u zanay poleke, guric destî beriz kirdewe u gutî :
- Îmr'o, r'ojî Şemeye u bist u yekî mangî r'ezbere u le werzî paiyz dayn .
Mamosta Perwîn aferînî pê gut u lêy pirsî :
- Başe tewar giyan, bil'ê bizanim , sal' çend werze u, werzekanî sal' kamanen ?
Tewar wil'amî dawe :
- Sal' çwar werze , werzî behar , werzî hawîn , werzî paiyz u werzî zistan.
Emcar, mamosta Perwîn r'ûy kirde Hewşîn u lêy pirsî :
- Êsta Hewşîn basî werzî beharman bo dekat… Hewşîn fermû!

Hewşîn gutî :

- werzî behar sê mange u mangekanî emanen : Xakelêwe, Banemer' , Cozerdan .

Le mangî xakelêwe da befrî zistan detwêtewe u baran debarê u çomekan hel'destin. Le mangî Banemer' da Kurdistan debête beheşt. Şaroçkekey ême le mangî banemer' da be şînawrd dexeml'êt. Cozerdan mangî axirî behare. Lem mangeda qutabiyekan Degel' mamostakanyan mal'awayî deken u pişûy hawîn dest pêdekat. Cozardan katî kar u xebatî ladêiyekane . Le mangî Cozerdan da Co degatê u katî dirûnewe u hel'girtnewey gij u giyaye.

Waney 45

Sal' Wriz Mang

Dway pişûdan, mamosta u qutabiyekan hatinewe lay yektir u danîştin. Mamosta Perwîn gutî :

- Êsta Wsû basî werzî hawîniman bo dekat . Ba bizanîn Wsû del'ê çî.. Kake Wsû fermû were pêş !

Wsû hate ber texte r'eşey poleke u destî pê kird :

- Werzî Hawîn sê mange. Lem werze da herçî mîwey xoş u betame degenê u êmeyş deyan xoyn . Mangîekanî werzî Hawîn emanen :

Mangî Pûşper' , Mangî Gelawêj , Mangî Xermanan . Sê mangey em werze hewa zor gerim debêt u min le çomekey ber mal'an nayeme der u her mele dekem.

Mindal'ekan pêkenîn. Hemze gutî :

- Mindal'îne wsû le hawînan da debête masî !

Wsû gutî nexêr nabim be masî , bel'am demewê bibim be yekem melewanî hemû dunyaye.

Waney 46

Sal' Weriz Mang

Mamosta Perwîn r'ûy kirde Arêz u gutî :
- Arêz giyan emcareke norey toye u , to debê basî werzî Payiziman bo bikey !

Arêz le cê hesta u destî pêkird :

- werzî Payiz sê mange. Mangekanî emanen : Mangî Řezber , Mangî Xezel'we , Mangî Sermawez .
Le seretay payiz da fêrgekan dekrênewe u qutabî u mamosta be dîtinî yektir degeşênewe . Le mangî Řezber da tirê degatê . Le mangî Xezel'wer da gel'ay dar u direxitekan zerd u sûr debin u kem keme dewerin. Le mangî Sermawez da gul' u gul'zar sîs debin u melekirdinekeî kake Wsûyş tewaw debêt .

Mindal'ekan pêkenîn u Wsû gutî :

- Be xwday ke Paiyz negbete !

Waney 47

Sal' Werz Mang

Werzî zisan mabû bas bikrêt. Şino , xuşkî wsû em werzey hel'bijardibû, bel'am ew r'oje Şino nexoş bû. Le cêy ew da, Ferentî hesta u bemcore destî pê kird:

Zistan çwaremîn werzî sal'e. Zistanîş her wekî werzekanî tir, sê mange. Sê mangey Zistan emanen : Mangî Befranbar , Mangî Řêbendan, Mangî Řeşeme .

Le seretay befranbar da befir debarêt u heta axirî Řeşeme befir her demênêt .

Min Zistanim xoş dewêt u pêm xoşbû hemîşe le mangî Řêbendanî Zistan da bwaynaye .

Wsû hawarî lê hesta u gutî :

Mamosta ! … Mamosta giyan be Ferentî bil'ê Zistanekey tewaw bikat. Min h'ezim be Zistanî dûr u dirêj niye u pêm xoşe dway Řeşeme, Beharêkî xoş le r'ê da bêt .

Ľ l' Ř r' Ɛ' Ɛ H' h'

Waney 48

Sal' Werz Mang

Gelawêj , le ser lapereyek da, çwar werzî sal'î bem çeşney xwarewe nusîbû. Gelawêj laperekey be mamosta Perwîn nîşan da. Maosta Perwîn karekey gelawêjî zor pê baş bû. Mamosta gelêkî sipes kird u laperekey le ser dîwarî polekeyan da helwasî .

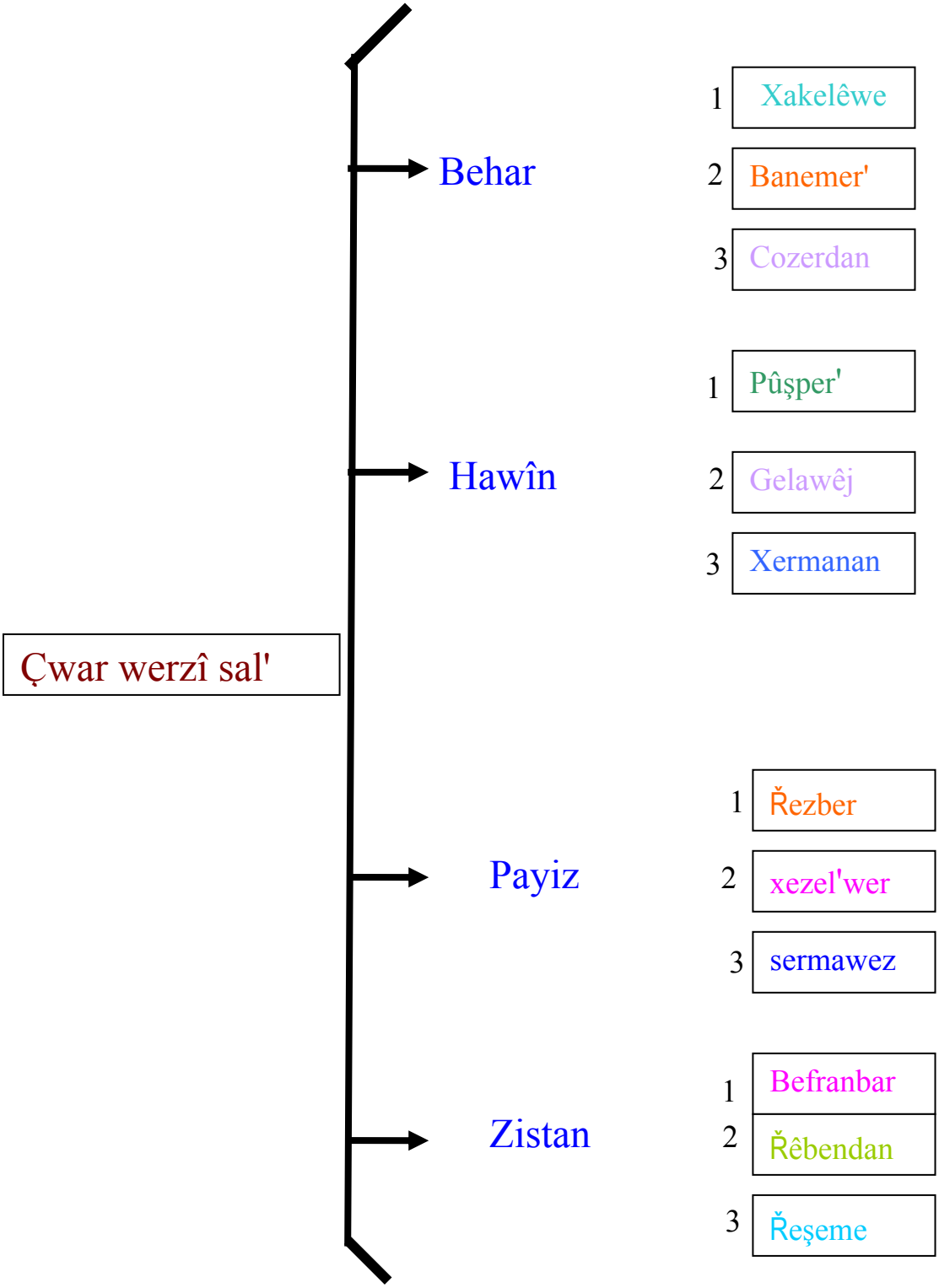

Waney 49

Kurdistan

Kurdistan wil'atî Kurdane.
Kurdistan dil' u giyanî gelî Kurdistane. Ême mindal'anî Kurd , le her cêyek u le her şwênêk da bijîn, xoman be Kurd dezanîn u Kurdistanman qet lebîr naçêtewe .
Niştimanî Kurdan wil'atêkî pan u berîne. Pir' le daristan u mêrg u çîm u kanî u awe .
Kurdistan deştî r'engînî u çiyay berz u mêrgî nexşînî heye .
Çend şarî mezinî Kurdistan emanen :
Amed(Diyarbekir) , Bokan , Bîcar , Bane , Betlîs , Pawe , Pêncwîn, Xaneqîn , Zaxo , Dersîm , Duhok , Sine , Seqiz , Suleîmanî , Serdeşt , Qamîşlo , QesrîŞîrîn , Kerkûk , Kirmaşan , Koye , Kamiyaran , Kengawer , Hewlêr , Hel'ebce , Merdîn , Mehabad , Merîwan , wrmê u …
Dû şarî Kerkûk u Kirmaşan kangay newtyian têdaye . Kerkûk u Kirmaşan somayî çawekanî gelî Kurdistanin .

Waney 50

Kurd

Kurd, yekêk le binemal'e here konekanî r'ojhel'atî nêweraste, ke degel' netewe Êraniyekan da jiyawe . Kurd u netewe Êraniyekanî tir, xizmayetiyekî kon u lemêjîneyan heye . Kurd u netewe Êraniyekan xawenî yek nişitman u yek mêjû bûne . Bel'am şer' u kêşey wil'atanî dirawsê u pîlanî wil'atanî zilhêz, bote hoy lêk bil'aw bûnî xak u xal'k u niştimanî Kurdan. Îmr'o beşêkî zor kemî xak u xel'kî Kurdan le Êran da mawnetewe. Beşî here mezinî xak u xel'kekeman le jêr çingî Turkiye daye u beşêkî dîkey kewtote jêr dest u destel'atî εereban.

Waney 51

Gelî Kurdistan

Gelî Kurdistan be sercemî ew netewe u keme netewane degutrê , ke le Kurdistan da dejîn. Ewaniş le gel' Kurdan hawniştimanin. Ew gelaney ke le ser xakî Kurdan da dejîn, birîtîn le : ɛereb, Azerî , Faris u Turikman.
Gelî Kurdistan le drêjayî mêjû da pêkewe jiyawin u kemtir dijayetî u nakokiyan pêkewe hebuwe. Bel'am dway dabeş bûnî Kurdistan, h'ikumetekanî Farsî , Turikî u ɛerebî bûnete hpy nakokî u , dujmnayetî cêgay birayety girotewe. Her agrêkî ke de giyanî gelanî nawçeke kewtuwe, cê pencey h'ikûmeekanî Fars, Turk u ɛerebî pêwe diyare.
Gelî Kurdistan be hemû danîştiwanî ser erzî Kurdistan degutrê u hemûyan le jiyanêkî hawbeş da , birayane, le Kurdistan da dejîn .
Awatî here berzî gelî Kurdistan, jiyanêkî serbestane u azadaneye.